

Kéthetente megjelenő magazin | ára: 600 Ft | 87. évfolyam, 35–36. szám | 2022. szeptember 11–18. | Evangélikus.hu

EVANGÉLIKUS Élet

Őszi munkarend
és a lélek rendje

Pecz Samu,
a gótikus
funkcionalista

Istennel egy csésze
kávé mellett

Egyszerűen csak járjuk az erdőt

Fák generációiról, a klímaváltozás tüneteiről,
a felelős erdőgazdálkodásról Szűcs János erdőszel

A hónap könyvei

-12%

3400 Ft

2990 Ft

-15%

1800 Ft

1530 Ft

Ötperces tünődések
az élő hit
természetességével.

A könyv megvásárolható
üzletünkben és
a Lutherkiado.hu oldalon.

PRODÁN MÁRTA
**Felettem
az ég**

Prodán
Márta

**Egy asztalnál
a világ**

Könyvbemutató:

2022. szeptember 28., szerda, 18:00

1085 Budapest, Üllői út 24.

LÉLEKÜDÍTÉS

„Kevés megtisztítóbb, testet-lelket felüdítőbb élménye lehet az embernek, mint erdőben sétálni, élvezni csendjét, beszívni illatait, megsimítani a fák törzsét, hallgatni a természet hangjait. Érezni, hogy a fák között egyedül sem vagyunk magányosak: hatalmas, szépséget és méltóságot sugárzó élőlények között járunk, s az Úristen ott van, mint mindig, ahol mi vagyunk” – írja Stifner-Kóháti Dorotty, aki bár egy egészen különleges, „görbe” erdőt mutat be jegyzetében, mégis arra irányítja a figyelmünket, hogy az ős beköszöntével mi is bátran járjuk a természetet, keressük a találkozást az Alkotóval.

Ezt teszi Szűcs János erdész is, akit egy ismeretterjesztő sétára kísértünk el váraljai riportunkban, hogy szakmai szemmel is megismerjük a fák generációit rejtő rengetegeket és a klímaváltozás már hazánkat is érintő tüneteit.

Két különleges beszámolóval egy-egy pillanatra még visszatekinünk a nyárra. Egyrészt a Bizmu ház táboráról írt gondolatokkal, másrészt egyházunk főtí kántorképző intézetének sokrétű szakmai hétvégéről szólva. De már lezajlottak a munkaévkezdő lelkész-, illetve tanévnyitó pedagóguskonferenciák, amelyeknek a megerősítő alkalmairól örömmel számolunk be, ahogy az elmúlt időszak ordinációiról is.

A nyár elmúltával akár a mi kezünkön is ott ragadt karszalagok kapcsán ír Hegedűs Attila az ifjúsági rovatban. De nem csak a fesztiválózókhöz szól. Cikkében az előrehaladás mellett azt a kérdést is feszegeti, hogy „a múlt meddig kell, hogy velem legyen”.

„Tartsd meg a rendet, és a rend megtart téged» – Szent Benedek intelmével lutheránusként is élhetünk a mostani munka- és tanévkezdéskor” – Kinyik Anita jegyzetében ezzel a bátorításával kívánok mindannyiunknak áldott őszi időszakot.

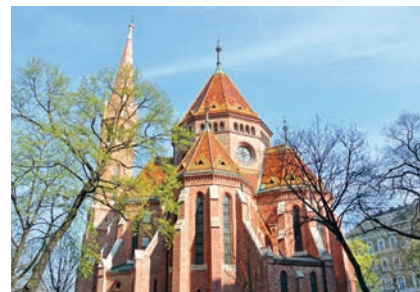
■ KÉZDI BEÁTA

Háború és békeség

Fél éve és két hete tart a háború a közvetlen szomszédunkban. Ebben a még nem tudni pontosan, hogy az egész világra nézve milyen következményekkel járó súlyos helyzetben különösen is indokolt Dietrich Bonhoefferhez fordulnunk. A mártírhalált halt német teológus-lelkész életútja, munkái gondolkodásra késztethetnek bennünket.

19. oldal

Pecz Samu, a gótikus funkcionalista

„Pecz Samu pályája során a templomépítészetben, azon belül is a protestáns templomok tervezésében volt a legsikeresebb” – fogalmaz Róka Enikő. Az idén száz éve elhunyt építésről a Budapesti Történeti Múzeum Fővárosi Képtárának vezetőjével, Pecz Samu templomépítészetének kutatójával beszélgettünk.

26. oldal

Egyszerűen csak járjuk az erdőt

„Az utóbbi időben fokozott figyelem irányul a hazai erdőgazdálkodás kérdésére. A rendeletek, jogszabály-módosítások bemutatása helyett a lehető legközelebb hozzuk olvasóinkhoz az erdő világát: Szűcs János erdész vezetésével jártunk a gyönyörű környezetben fekvő, Tolna megyei Váralja környéki erdőben.

23. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Kovács Viktor	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Menyes Gyula	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Égtájéko • Cselovszky Ferenc esperes írása	14
Portré • Jansik Tamás a közösségépítő egyházi könnyűzenéről	16
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	17
Jegyzet • Őszi munkarend és a lélek rendje • Kinyik Anita írása	18
Múltidéző • Kudarcok és jövőkép Bonhoeffer életében és teológiájában	19
Jegyzet • A görbe fák titka • Stifner-Kóháti Dorotty írása	22
Riport • Egyszerűen csak járjuk az erdőt	23
Interjú • Róka Enikő művészettörténész Pecz Samuról	26
Jegyzet • Ateisták ha matekoznak • Balczó Máttyás írása	28
Ajánló • Őszi mozimustra	29
Fókusz • Pedagógusok Luther kiadós könyvekből merítettek tanítási ötleteket	30
Ajánló • Egy könyv szükség idejére	32
Ajánló • Istennel egy csésze kávé mellett	33
Ifjúság • Karszalagok • Hegedűs Attila rovata	34
Krónika • Hírek, tudósítások	36
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Lázárné Skorka Katalin	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Menyesné Uram Zsuzsanna	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

Lapusnyik Zsuzsanna nyugalmazott magyar-történelem szakos tanár, gyülekezeti felügyelő – Sárbogárd. Családom több évszázada Sárbogárdon él, hitét gyakorló evangélikus, így beleszülettem abba, hogy hitemet a lutheri elvek alapján valljam meg. Gyermekkoromban nagyszüleimmel jártam a templomba. Meghatározók voltak Pálffy Mihály lelkészünk prédikációi. Olyan hangon szólt, hogy úgy éreztem, mintha közvetlenül nekem beszélne.

Volt olyan időszak, amikor ritkábban jártam istentiszteletre. Nyugdíjasként, édesanyám elvesztését követően éreztem úgy, hogy nekem az evangélikus közösségben van a helyem. Azóta amiben tudok, részt veszek a gyülekezetben, és lehetőségeim szerint segítek is. Többek között én készítettem el gyülekezetünk oltárterítőinek hímezéseit. Nagyon szeretem ezt a közösséget. Belső nyugalom száll meg, ha itt vagyok.

Történelemtanárként sok mindent tanultam a Bibliáról, azt gondoltam, hogy értem, amit olvasok. A bibliaórai alkalmak, az ott elhangzó gondolatok, feltehető kérdések, értelmezések megmutatták a szentírási szövegek további mélységeit.

Sok kedvenc énekem van. Közülük is a *Jézus, te égi szép* [EÉ 389] áll hozzám a legközelebb. Annak a szövege és a dallama is kifejezi, hogy bármi történhet, Isten ölelő szeretete mindig velünk van.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Szent ez a hely, ahol állsz

Mózes és az égő csipkebokor bibliai története adja a kiindulópontját az ideai teremtés hetének. Szeptember 25. és október 2. között ezúttal a „Halld meg a teremtmények hangját!” alaptéma körbejárására lesz módjuk a közösségeknek.

Az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport javaslatára arra figyelnek majd a programokon, hogy mit üzennek az egyes teremtmények: hogyan szólnak hozzánk az egek, a vizek, a kövek, a növények, az állatok, a nélkülözhető embertársak, és végül a megszólaló hangokon keresztül hogyan szól hozzánk maga a Teremtő. A meditációkat, imádságokat, jó gyakorlatokat és illusztrációkat kínáló segédanyag, továbbá a teremtés hetének plakátja elérhető a Teremtésunnepe.hu ökumenikus honlapon.

Forrás: Magyarországi Evangélikus Egyház Aradói Teremtésvédelmi Munkacsoport

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Alázattal és végtelen irgalmadban bízva hozzuk eléd könyörgésünket.

Imádkozunk egyházadért, abban magunkért. Ma is hallhattuk megújult, igaz és megszentelt életre hívó szavadat. Nem őseink és az előző nemzedékek érdemei vagy bűnei alapján viszonyulsz hozzánk. Sőt a tőlük örökölt és sok mindent megmagyarázó testi-lelki-szellemi terheink és javaink egészének az ismeretében vizsgálód és teszed igazságod és irgalmas szereteted mérlegére a szívünket, a tetteinket, az életünket. Segíts minket józan, magunkért és a ránk bízottakért felelős, bölcs, boldog, teljes, sokakat hozzád vonzó, igazán szabad életre.

Imádkozunk a világért, népünkért. Nyugodt, biztonságos és békés életre vágyunk. Melyben minden szociális és orvosi segítségre szoruló – munkanélküli, rokkant, beteg, özvegy, idős, menekült – ember védelemben él. Melyben minden szellemi, művészeti, tudományos, fizikai munkának és alkotásnak értéke és megbecsültsége van, méltányos, az emberi méltóságnak megfelelő léte biztosító fizetéssel. Hajlítsd az országokat és a népeket vezetőket arra, hogy okosan, felelősen, egymással nem szemben állva, pláne nem háborúzva, hanem együttműködve az emberiség jólétén és bolygónk megővésén fáradozzanak.

Az új tanév elején imádkozunk szorgalomért és tudásvágyért minden tanuló részére, igényes és türelmes hozzáállásért minden szülő, nevelő és tanár számára. Add, hogy az otthonok és az iskolák légköre ne romboló és mérgező, hanem vidám és gazdagító, tudásban és bölcsességben gyarapító, szerető, elfogadó, testi és lelki egészségre segítő legyen.

Támogass minket hitünkben, tanácsoldj döntéseinkben. Ajándékozz meg új belátással, új lelkülettel és étellel, imánk meghallgatásával, irgalmadért, Krisztusért. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 13. VASÁRNAP – EZ 18,1–9

Egy felelős univerzum

Amikor egyetemista lettem, akkor kerültem kapcsolatba először hosszú időre az ország más pontjairól származó emberekkel. Én az Alföld közepéről érkeztem, de voltak sokan például a Viharsarokból, a Dunántúl mindenféle szegletéből, Nógrádból, sőt a határon túlról is. Nagyon izgalmas volt az összeszokás, hiszen más-honnan jöttünk, más szokásokkal, más életstílussal, sőt más szavakkal. Nagyon szerettem ebben az időszakban összegyűjteni, hogy bizonyos tárgyakra, ételekre, helyzetekre ki milyen kifejezést használ. A kenyér végét például sokan saroknak, mások csücsöknek, serclinek vagy domónak mondják. Ilyen a mai igénkben szereplő egres is, amelyet én nem is értettem, amikor először olvastam, hiszen mi nem egresnek, hanem piszkének mondtuk, mások pedig pöszmétének, esetleg köszmétének. Amikor – főként kezdetben – beszélgettünk a mindenfelől érkezett társaimmal, akkor sokat kellett magyarázni, de idővel kialakult egy közös tudás és egy közös szóhasználat.

Ki vállalja? Ma nem ezzel kell megküzdenem (és nemcsak nekem, hanem mindannyiunknak), hanem azzal, hogy bár ugyanazt a szót, ugyanazt a kifejezést használjuk, mégis nagyon mást értünk alatta. A társadalom végletekig szét van töredezve, és ez bizony a nyelvhasználatunkban is megjelenik. Ugyanaz a szó, és nem csupán csak mást értünk alatta, de mást is gondolunk mögé, mást társítunk hozzá. Ez nemcsak

nemzedékek kérdése (bár az is), hanem egy évtizedek óta tartó és egyre inkább elmérgesedő politikai kurzus terméke is.

A folyamatos harc, egymás meg nem értése, illetve a frontvonalképzés eredményeképpen pedig senki nem hajlandó felelősséget vállalni. Mindig a „mások” hibásak. Hol hallottuk az elmúlt évtized (vagy kettő...) közbeszédében azt, hogy „bocsánat!” vagy hogy „elnézést!” vagy hogy „sajnálom”? Sehol. Mindig a „más” és a „mások” a hibás. A „múlt rendszer negyven éve”, a „rosszabbul élünk, mint négy éve”, „az elmúlt nyolc év” vagy az „utolsó tizenkét év”. Egyszer sem hallottam olyat, hogy „bocs, én voltam!”.

Más dimenzió. Mai igénk egy egészen más dimenzióba hív minket. „Hogy mondhattok ilyen közmondást Izráel földjéről: Az apák ettek egrest, és a fiak foga vásott el tőle?! Életemre mondom [...], hogy nem fogjátok többé ezt a közmondást mondogatni Izráelben! Mert minden lélek az enyém: az apák lelke is, meg a fiak lelke is az enyém” – mondja az Úr. A piszke (én hadd mondjam így!) savas gyümölcs, megterheli a fogat. De annak a fogát, aki eszi, nem pedig azét, aki nem! Erre a példára építi fel az Úr a mondaniva-

”

lóját, amely pedig nem más, mint hogy az Isten színe előtt nem lehet mismásolni, nem lehet „másra fogni”. Az Úr előtt nem lehet játszani a szavakkal, hogy „de én ezt értem alatta”, vagy „nem is arra gondoltam”. Az Úr felnőttként kezeli az embert. Márpedig a felnőttiségnek az egyik alapkövetelménye, hogy az ember felelősséget vállal a tetteiért, szavaiért, ha tetszik, ha nem.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Ez pedig olyan rend, amely a létezés fundamentumában gyökerezik. „Életemre mondom” – így szól az Úr. A héber nyelvben, az Ószövetség nyelvében az „élet” és az „Úr” szó ugyanaból a gyökből származik. És mit mond az Úr? „...minden lélek az enyém...” Itt pedig a „lélek” szó azonos a teremtéstörténetben is szereplő „élőlény” szóval (1Móz 2,7). Az élet hullámai – az Isten végtelen létezésétől a mi életünk múló perceiig – meghatározott törvény és igazság szerint zajlanak, amelynek egyik fő oszlopáról olvashatunk a mai igében.

És ez nagyon jó hír! Mert akármit véljünk is tapasztalni, az Úr végül érvényre juttatja igazságát. Ezzel nem bántani vagy elnyomni akar bennünket, hanem éppen ellenkezőleg: felszabadítani a jóra, vigasztalni és reményt adni. Mert ha az Úr rendezi, akkor az végül valóban rendben lesz.

■ KOVÁCS VIKTOR

Imádkozzunk! Istenünk, tudjuk, hogy te megvalósítod országodat. Add, hogy nekünk is legyen benne részünk! Ne csak majd mindenképpen végén, amikor Krisztus újra eljön, hanem segíts abban, hogy mi is munkásai lehessünk ennek már ebben az életben. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 11.) *Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért. A tisztességre legyen gondotok minden ember előtt.* Róm 12,17 (1Sám 24,20; Lk 10,25–37; 1Jn 4,7–12; Zsolt 39) A legnagyobb közösségi oldalon kering egy írás, amelyben a küldője büszkén hirdeti, hogy ő ezután csak ahhoz fordul jóindulattal, aki előtte felé is ugyanezt teszi. Ha először kap valakitől valamit, csak azután fog ő is adni neki. Nem lesz a jóban kezdeményező. És valóban, a hétköznapi élet törvénye ez. Ez a bosszú logikája is, amely haragot szül, és nem az, amelyről Pál apostol beszél. Ő azt hirdeti, hogy ebből a negatív adok-kapokból ki lehet lépni, meg lehet szakítani a gyűlölködés láncolatát. Isten kezébe kell helyezni a bosszúállás jogát, ami felszabadít az ellenség szeretetére. Jézus is ezt várja el tőlünk. A tisztesség pedig követendő példa.

Hétfő (szeptember 12.) *Amiket hallottunk és tudunk, mert őseink elbeszélték nekünk, nem titkoljuk el fiaink előtt...* Zsolt 78,3–4 (Mt 10,8b; Mt 6,1–4; 2Krn 7,12–22) Amikor a zoltáríró megfogalmazza ezeket a szavakat, generációk láncolatában gondolkodik. Nemzedékeket lát maga előtt és maga után is. Isten népének hitében fontos a szüntelen emlékezés Isten csodálatos gondviselésére. Hiszen a hit is hallásból van. Ebben a sorban mi is benne vagyunk. A hitünk nem lehet magánügy, nem titkolhatjuk el gyermekeink előtt. Isten legnagyobb gondviselése Jézus Krisztusban jött közénk. Ha mi nem hirdetjük ezt, kárhozatra ítéljük utódainkat, akiknek a hitetlenségét rajtunk fogják számonkérni.

Kedd (szeptember 13.) *A reménység Istene pedig töltsön be titeket a hitben teljes örömmel és békességgel, hogy bővítködjetek a reménységben a Szentlélek ereje által.* Róm 15,13 (Zsolt 118,14; Ám 5,4–15; 2Krn 9,1–12.29–31) Mai igénk nemcsak egy jókívánság, amelyet bármikor bárkinek elmondhatunk, hanem áldásforma, amellyel Pál apostol a közösségnek szól. A kölcsönös befogadás és megszentelés a hívő közösség legfőbb jellemzője. Így teljesedik be ez az áldás mindannyiunk életében.

Szerda (szeptember 14.) *Isten mondja: Hozzám kiáltottál a nyomorúságban, és megmentettelek.* Zsolt 81,8a (2Tim 4,17; 5Móz 24,[10–15]17–22; 2Krn 10,1–19) Gyógyíthatatlan betegeknél szokták mondani, hogy az orvosok mindent megtettek, most már csak a csoda és az imádság segíthet. A hívő ember életében éppen fordított a sorrend. Életének mélypontjain nem B tervként fordul Istenhez, miután már minden emberi praktikát kipróbált a kilábaláshoz, a gyógyuláshoz. Hanem rögtön imára kulcsolja a kezét, és – a zoltáríróhoz hasonló-

an – először Istenhez kiált a nyomorúságban. És az ő mentő szeretete – akármilyen formában jön is el hozzánk – mindenképpen mentő szeretet lesz számunkra.

Csütörtök (szeptember 15.) *Arra törekedjünk tehát, ami a békességet és az épülést szolgálja.* Róm 14,19 (Péld 12,18; 2Kor 8,10–17; 2Krn 12,1–16) Krisztus követőinek tudomásul kell venniük, hogy hitünk mélységében különbözünk egymástól. A hitben tapogatózóak a Krisztus-ismeretben még nincsenek azon a szinten, mint a Krisztusban erősek. Léteznek különféle kegyességi körök is, amelyeknek a tagjai hasonlóan gondolkodnak a hitbeli dolgokról. Ez természetes, hiszen nem vagyunk egyformák, így a hitéletben sem lehetünk egy szinten. Mai igénk arra szólít fel, hogy fogadjuk el ezt a tényt. Ne bírálgassuk, ne botránkoztassuk egymást. A közösség minden tagjának arra kell törekednie, ami – a Krisztusban való – épülését szolgálja. Ez erősíti mindannyiunk hitét.

Péntek (szeptember 16.) *Ezért tehát nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek. Mert ráépültetek az apostolok és a próféták alapjára, a sarokkő pedig maga Krisztus Jézus.* Ef 2,19–20 (Ézs 32,18; Jak 2,5–13; 2Krn 18,1–27) Pál apostol arról ír az ekezusiaknak, hogy Isten újszövetségi népében mindenkinek van helye. Pogányoknak és zsidóknak egyaránt. Nem vagytok többé jövevények, kívülállóak, megfigyelők, hanem Krisztusban mindnyájan Isten országának polgáraivá váltatok. A házépítés hasonlatával áll elő Pál. Az ő népének szilárd alapokon épült házban van otthona. Hiszen a próféták és az apostolok által megalapozott hajlékban van lelki otthonunk. A sarokkő pedig – a biztos pont, az alap, amelyhez minden igazodik – a legbiztosabb: maga Krisztus. Ez a biztosíték arra, hogy jó helyen tudhatjuk magunkat.

Szombat (szeptember 17.) *Mint Istennek szent és szeretett választottai, öltsetek magatokra könyörületes szívet, jóságot, alázatot, szelídséget, türelmet.* Kol 3,12 (Zsolt 89,15; Júd 1–2.20–25; 2Krn 18,28–19,3) Jó megszívlelni az apostol tanácsát. Viszont olyan kegyes tulajdonságokat sorol fel, amelyek a hétköznapi kegyetlen világban hátránynak számítanak. Ott, ahol farkastörvények érvényesülnek, inkább hátrányt szenvednek mindazok, akikre ezek jellemzők. A Krisztus-követő tanítvány viszont nem mérlegel. Nem számol azzal, hogy érdemes-e e szerint élni. Nem próbál a világ felé is jó lenni. A Krisztusban való új élet jellemzője mindez. Amit úgy ölthetünk magunkra, mint a ruhát, amely sok mindentől is megvéd.

■ MENYES GYULA

Krisztus szeretete szorongat

Zalaegerszegen lelkésszé avatták Hegedüs Szilviát

A másoddiplomás képzésben végzett teológushallgatók közül a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületben Hegedüs Szilvia lett az első, akit Szemerei János püspök lelkésszé avatott. Az ünnepi alkalomra a lelkészgyűlekezeti gyakorlatának helyszínén, Zalaegerszegen került sor augusztus 21-én. A liturgiában Zsugyel Kornél helyi parókus mellett az Evangélikus Hittudományi Egyetem részéről dr. Pángyánszky Ágnes adjunktus, a Gyakorlati Intézet vezetője működött közre.

Krisztus szeretete nem bántóan, hanem építően, életet erősítően szorongat – hangsúlyozta a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület főpásztora a lelkészjelölt választott igéje, 2Kor 5,14–15 alapján tartott prédikációjában. „Krisztus felelőséggel ruházta fel azokat, akik meghallják szeretetének jó hírét” – fogalmazott Szemerei János.

A lelkésszé eskütétel és a megerősítő áldás perceit követően a frissen ordinált lelkészgyűlekezeti osztagot a népes gyülekezetnek.

Az istentisztelet végén Szemerei János püspök átadta Hegedüs Szilviának a lel-

készavatási oklevelet, majd a köszöntések következtek. Elsőként a teológia képviselőjében Pángyánszky Ágnes adta át jókívánságait, majd a lelkészgyűlekezeti osztagot ellátó Zsugyel Kornél gratulált új kollégájának. A Somogy-Zalai Egyházmege nevében Kószeghyné Raczkó Zsuzsanna esperes, a felnevelő nagykanizsai közösség nevében pedig Deme Dávid nyugalmazott és Makoviczky Gyula jelenlegi lelkészek szóltak. Végül Hegedüs Szilvia is köszönetet mondott mindazoknak, aki az ideig vezető úton mellette álltak.

Az ünnepség a gyülekezeti teremben tartott szeretetvendégséggel foly-

Hegedüs Szilvia 1972-ben született Zalaegerszegen. Egy apró Zala megyei faluban, a jelenleg a Nagykánizsa és Környéke Társult Egyházközösséghez tartozó Sandon nőtt fel. Gyermekkorának meghatározó emlékei kötődnek az őt megkeresztelő és konfirmáló Teke Zsigmond lelkész szolgálatához. A középiskolát Zalaegerszegen végezte, 1991-ben érettségizett. Ettől az évtől Deme Dávid és Deméné Smidéliusz Katalin nagykanizsai lelkészek javaslatára bekapcsolódott a pécsi evangélikus ifjúsági körbe. 1994-ben üzemgazdászként végzett, majd 1997-ben az Államigazgatási Főiskola levelező tagozatán igazgatásszervezői végzettséget szerzett. 2019-ben kezdte meg tanulmányait az Evangélikus Hittudományi Egyetem által indított másoddiplomás lelkészképzésben. Gyülekezeti gyakorlatát Zalaegerszegen töltötte, Zsugyel Kornél mentorálása mellett. 1994 óta dolgozik a közigazgatásban, jelenleg körjegyzőként. Két gyermeke van. Hegedüs Szilvia az ordinációját követően a Kötcei Evangélikus Egyházközösségben áll szolgálatba beosztott lelkészként.

tatódott, ahol Kiss Bódog Zoltán, a zalaegerszegi egyházközösség felügyelője és a lelkészgyűlekezeti osztagot váró kötcei gyülekezet képviselői mondtak köszöntőt.

■ AM

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

A frissen ordinált Hegedüs Szilvia lelkész a Luther-szobor mellett, a bal oldalon

Jézus kezével a vállán

P. Nagy Krisztina lelkézszentelése Maglódon

FOTÓ: OLÁH SÁNDOR

gélium hivatásszerű hirdetésére, a szentség megosztására, a közösség építésére kap mandátumot, megbízatást, *exousiát*, hatalmat az Istentől, amikor az élő Jézus teszi a lelkési szolgálatra induló vállára a kezét – hangsúlyozta igehirdetésében Fabiny Tamás.

Az istentiszteletet követően Fábr György, az Északi Egyházkerület felügyelője a köszöntésében arról beszélt, hogy az ordináció az elhívott és az Isten, valamint a lelkési rend, de legfőképpen a gyülekezet ügye, éppen ezért olyan fontos a gyülekezettel együtt végezni a szolgálatot. László Virgil arról beszélt, hogy Krisztina hűséggel és szorgalommal végzett tanulmányaiból is érzékelhetővé vált a zárandokok jelszava: „Mindig tovább és mindig feljebb.” Ennek megtartását kívánta a frissen felszentelt lelkésznek. Cserhátiné Szabó Izabella a főtí gyülekezet nevében elmondott személyes hangú köszöntésében a gyülekezeti szolgálatban való együtt futás ajándékát emelte ki, amely által az életre, a Feltámadotthoz futunk. Kérges László, a maglódi gyülekezet felügyelője hálával és örömmel idézte fel Krisztina gyülekezetben való tevékeny jelenlétének állomásait, s arra kérte a szolgálatát kezdő lelkésznt, hogy legyen lámpássá, a békesség megteremtőjévé.

A felemelő alkalom a maglódi művelődési házban szeretetvendégséggel zárult.

■ ANGYAL-CSEKE CSABA

Küldőgyülekezetének népes közösségében augusztus 27-én szentelte lelkésszé Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke P. Nagy Krisztinát Maglódon. A templomot azonban nemcsak a helyi gyülekezet tagjai töltötték meg zsúfolásig, hanem sokan jöttek Fótról is, ahol Krisztina hatodéves gyakorlati évét töltötte, illetve Fancsalról, ahol beosztott lelkési szolgálatát kezdi.

A liturgiában Fabiny Tamás püspök mellett a maglódi gyülekezet képviselőjében Németh Mihály lelkész szolgált, az Evangélikus Hittudományi Egyetemet pedig dr. László Virgil, az Újszövetségi Teológia Tanszék vezetője képviselte. Az istentiszteleten lektori szolgálatot végeztek Krisztina egykori munkatársai is. Az úrvacsorai liturgiát pedig a püspök és a frissen felszentelt lelkész, valamint Cserhátiné Szabó Izabella főtí lelkész, püspökhelyettes, Krisztina hatodéves mentora végezte. A frissen felszentelt lelkésznt a maglódi hagyományokat ápolva szlovák nyelven áldotta meg a küldőgyülekezetét. Az alkalmon a maglódi gyülekezet Magdala énekkara is szolgált.

A lelkészjelölt választott igéje alapján (Gal 2,20) mondott igehirdetésében Fabiny Tamás Krisztina kerestségének idejére emlékeztetve idézte fel Pál apostol szavait: „A kerestség által ugyanis eltemettünk vele a halálba, hogy amiképpen

Krisztus feltámadt a halálból [...], úgy mi is új életben járjunk.” (Róm 6,4) A püspök kiemelte, hogy erről, a Krisztushoz kötöttségről, Krisztushoz láncoltságról van szó ma is. Akkor három csepp volt a jel, ma a Szentlélek ajándékával jön a kiteljesedés: Krisztus hivatalos szolgálaként az evan-

P. Nagy Krisztina Budapesten született 1985-ben. Szülei evangélikusok, testvérel az evangélikus egyházban részesültek a kerestség szentségében.

Családjával a Pest megyei Maglódon élt, kisgyermekkorától a maglódi gyülekezetbe járt, itt is konfirmált 1998-ban. A budapesti Kölcsey Ferenc Gimnáziumban érettségizett 2004-ben. A Szegedi Tudományegyetem olasz–spanyol szakán kezdte meg felsőfokú tanulmányait, 2009-ben szerzett diplomát. Ösztöndíjként Olaszországban, azon belül az Urbinói Carlo Bo Egyetemen tanult. 2013-ban felvételizett az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológus-lelkész szakára.

Tanulmányaival párhuzamosan – felhasználva az előző egyetemen tanult nyelveket – különböző budapesti multinacionális cégeknél dolgozott. A hatodéves képzést Fóton–Mogyoródon végezte, mentorlelkésze Cserhátiné Szabó Izabella volt. 2022-ben kapott diplomát. Az Északi Egyházkerületben beosztott lelkészként áll szolgálatba a fancsal–encs–hernádvécsei gyülekezetekben.

A világokat összekötő ajtó

Némethné Tóth Szilvia ordinációja Budahegyvidéken

FOTÓ: HERCZÉG TIBOR

Számtalan lelkész, családtag, barát és kolléga töltötte meg augusztus 28-án a budahegyvidéki evangélikus templomot Némethné Tóth Szilvia ordinációján. Az immár tizenhárom éve a gyermekonkológián dolgozó mentálhigiénés szakembert Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke avatta lelkésszé az ünnepi istentiszteleten. A liturgiát az Evangélikus Hittudományi Egyetemet képviselő Reuss András professzor mellett a budahegyvidéki házigazda esperes, Keczkó Pál végezte.

Mosolygós emberek tömege érkezett augusztus 28-án vasárnap délután a budahegyvidéki evangélikus templomba Bánkról, Tótkomlósról, Pécsről, Rétságáról és Budapestről, hogy együtt ünnepeljék Némethné Tóth Szilvia ordinációját, aki az ünnepi alkalomra az „*En vagyok az ajtó...*” (Jn 10,9) ígét választotta.

Fabiny Tamás a prédikációjában Szabó Magda Az *ajtó* című, méltán híres regényéből idézett, majd az egészségügyi és a lelkész szolgálat párhuzamait, egymást támogató mivoltát fejtette ki. Utalva Szilvia mentálhigiénés lelkigondozói végzettségére, az elnök-püspök így fogalmazott:

„Te gyakran ajtóhelyzetben vagy, két világot kötsz össze. És szükség van erre az ajtóra, szolgálatra, hogy az egyház ne zárkózzon be, mert az ajtó összeköt, kapcsolatot kínál.”

Majd a gyermekonkológiai osztályon végzett különleges szolgálat kapcsán Fabiny Tamás útravalóul Szilvia szívére helyezte: „Nyitogasd az ajtót ember és ember, ember és Isten között.”

Az istentiszteleten a pécsi, a bánki és a hozzá tartozó rétsági, valamint a tótkomlósi gyülekezet tagjai is jelen voltak, de az országos egyház több dolgozója és Szilvia egészségügyi kollégái is szép számban képviseltették magukat.

Némethné Tóth Szilvia a Békés megyei Orosházán született 1973-ban. Családjával Tótkomlóson, majd Bánkon élt. Tótkomlóson keresztelték meg, Bánkon Lehoczky Endre konfirmálta. Érdekesség, hogy férjével, Németh Zoltánnal később tizenkét éven át szolgáltak ezen a Nógrád megyei településen. Az érettségét követően 1993-ban felvételizett az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológus-lelkész szakára.

Bár harminc éve kezdte a teológiát, de tizenhárom év gyermekonkológián végzett szolgálat után most érett meg benne, hogy „Istennek szeretne esküt tenni ünnepélyes formában”.

1995-ben Bánkon kötött házasságot Németh Zoltánnal, két gyermekük van, Bendegúz és Samu. Szolgálatát továbbra is a Szent László Kórház Gyermekhematológiai és Össejt-transzplantációs Osztályán, illetve a hozzá kapcsolódó Déméter Házban végzi majd mint lelkigondozó és evangélikus lelkész.

Az úrvacsorás istentisztelet után a köszöntések következtek. Fűke Szabolcs a bánki és a hozzá kapcsolódó rétsági gyülekezet tagjaival az ároni áldás énekes feldolgozásával köszöntötte a frissen ordinált lelkésznot. Dr. Hauser Péter gyermekonkológus, osztályvezető főorvos örömet fejezte ki, hogy most már egy „hivatalos” lelkészük van, és úgy fogalmazott, hogy Szilviának több száz gyermek és szülő hálása a munkájáért. Az egyházkerület nevében Fabiny Tamás adta át az ilyenkor megszokott „kezdő lelkészcsomagot” és a biztató szavakat. A pécsi gyülekezetből Szilvia keresztlánya és az ő szülei énekelték el Szabó T. Anna *Útravaló* című versét, az ünneplő közösség körében is osztatlan sikert aratva csodás előadásukkal.

Végezetül Németh Zoltán férjként zárta a beszédek sorát, megköszönve, hogy Szilvia édesanyja, de nemrég elhunyt édesapja is mindig mellettük állt, és mindkettejüket támogatta a szolgálataikban.

A köszöntések végeztével a családi hangulatú alkalom – amelyet teljes mértékben áthatott Némethné Tóth Szilvia szeretettel teli közvetlensége – szeretetvendégséggel zárult.

■ KÉZDI BEÁTA

Van erő, amelyből élhetünk

Munkaévkezdő lelkészkonferenciák nyugaton, északon és délen

„Erősítsd meg, Istenünk, amit cselekedtél értünk...” A lelkészavatásokon és -iktatásokon elhangzó Confirma-ének bevezető sora adta a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület idei lelkészkonferenciájának mottóját. Az Északi Egyházkerület hivatásgondozás céljából szervezett tanácskozásán az előadások és a beszélgetések a lelkészi elhívás megerősítését célozták, de az aktuális társadalmi helyzet egyházra gyakorolt hatásairól és a munka-év nehézségeiről is szó esett. Az északi kerületi lelkészek távozása után a déliek vették birtokba az Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Központot Balatonszárszón. Találkozójukat a „visszaérkezés és előrettekintés” gondolata köré is építették. A munkaévet megnyitó alkalmakat az egyházkerületek augusztus 22. és 26. között tartották Kőszegen és két ízben Balatonszárszón.

MEGERŐSÍTÉS, KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS

A nyugati egyházkerületi találkozó otthonául a Kőszegi Evangélikus Egyházközség temploma és gyülekezeti terme, illetve a Kőszegi Evangélikus Középkola (KEKI) helyiségei szolgáltak.

A reggeli és az esti áhítatok – Torma-Hasza Mónika szombathelyi, Somogyvári Flóra csurgói és Endreffy Máté tabi lelkész szolgálatával – az erőforrások felfedezéséről szóltak. Az Istenre figyelést segítő ifjúsági énekeket a Baranyay Csaba kőszegi, Baranyay Bence répcelaki, Smidéliusz András kajárpéci, Szemeirei G. Benjamin nagyvelegi és Kovács Viktor ajkai lelkészekből álló alkalmi zenekar kísérte.

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

A testi-lelki megerősödés különböző aspektusaihoz kapcsolódtak az előadások is. Kedden délelőtt az evangélikus konfirmációértelmezést, a konfirmáció hagyományait és jövőbeli kihívásait járta körül Pángyánszky Ágnes, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) adjunktusa. Ezt követte Koczor György zalaistvándi lelkész korreferátuma, amelyben kifejezetten gyakorlati javaslatokat fogalmazott meg a konfirmációi oktatásra nézve. Majd a jelenlévők kiscsoportos beszélgetések keretében mélyíthették el és vitathatták meg az elhangzottakat. Szerdán

reggel Percze Sándor, az EHE Diakóniai Képzési Központjának adjunktusa mutatta be a lelkészi identitásról szóló kutatást, amelynek eredményei sok tanulsággal szolgáltak a lelkészi kar mentális és fizikai állapotáról, felhívva a figyelmet a lelki élet megerősítésének fontosságára.

A keddi délutáni műhelyek keretében Pongrácz Máté győrménfőcsanakai lelkész vezetésével a lelkészi életpályamoddell kapcsolatos kérdésekről lehetett beszélgetni, Vladika Zsófia tétí lelkész moderálásával pedig a gyermekúrvacsora – a konfirmáció előtti úrvacsora – kérdéskörét vitatták meg az érdeklődők. Népszerűnek bizonyult a genderkérdés lelkigondozói megközelítéséről szóló szekció is, amelyet Kovács Viktor vezetett.

Az esti programok lehetőséget adtak a közösségépítésre. Hétfőn Lackfi János író, költő tartott vidám, oldott hangulatú felolvasást. Az este kötetlen asztali beszélgetésekkel folytatódott. Szintén a csapatépítést szolgálta kedden délután a KEKI tankertjében tartott vetélkedő, amelyet Mesterházy Balázs igazgató szervezett.

Szerdán a találkozót záró úrvacsorai istentiszteleten Bencze András püspökhelyettes hirdette Isten ígését. Gyermejkjátékokat használva szemléltetésül, arra irányította kollégáinak a figyelmét, hogy a szolgálathoz szükséges erőt egyedül a Krisztussal való kapcsolatban, a Krisztustól való függésben, Krisztusból élve kaphatják meg. „Véges az erőnk, mégis, éppen a végeességünkben képessé tesz Jézus arra, hogy betöltsük a hivatásunkat. Ő él bennünk” – fogalmazott. Az istentisztelet végén a jelen lévő lelkészek felállva egymásnak énekeltek a Confirma (EÉ 39) ősi, áldó szövegét: „Erősítsd meg, Istenünk, amit cselekedtél értünk...”

KRISZTUS TITKÁRAI LEHETÜNK

Az Északi Egyházkerület munkaévkezdő lelkészkonferenciájára augusztus 22. és 25. között Balatonszárszón, az Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban került sor.

Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke a köszöntőjében a heti igére (Jsir 3,21–22) utalva azt a reménységét fe-

FOTÓ: ANGYAL-CSEKE CSABA

jezte ki, hogy a tanácskozás az „újra meg gondolás” lehetőségét adva a nehézségekben is elhozhatja a fordulatot, amely az Isten szeretetéből fakad. Johann Gyula lelkész, az EHE Diakóniai Képzési Központjának vezetője a konferenciátéma bemutatásában hangsúlyozta, hogy az elhívás, a lelkészi szolgálatra kapott indítatás felidézése rendkívül fontos elem a hivatásgondozásban. A találkozó plenáris nyitóalkalma utáni személyes beszélgetések során a lelkészek megoszthatták egymással szolgálatuk örömeit és nehézségeit.

Németh Mihály maglódi lelkész 1Kor 2,2–5 alapján tartott áhítatában rámutatott, hogy az evangélikus lelkészi szolgálat alapja csak a kereszti teológiája lehet. A találkozó első napja egyházvezetői fórummal zárult, amelyen Fabiny Tamás és Fábr György egyházkerületi felügyelő vezetésével az energiaválságról és a közelgő népszámlálásról folyt eszmecsere. A második nap Barbara Lötzsch 1Kor 2,12–13 alapján tartott áhítatával kezdődött. A budavári német ajkú gyülekezet lelkésze aláhúta: van erő, amelyből élhetünk, de emlékeznünk kell arra, hogy üres a kezünk, ám kérhetjük Isten Lelkét, amely éltet. Az áhítatot követően különböző szolgálati területen tevékenykedő négy lelkész rövid előadása vitte tovább a lelkészi szolgálatról való közös gondolkodás irányvonalát. Sággy Balázs gyülekezeti lelkész, Pethő Judit iskolalelkész, Keczkó Pál hatodévesmentor és Szilák-Túri Krisztina diakóniai lelkész idézte fel elhívásának történetét.

A délelőtti további részében Járay Márton református lelkész, a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézetének egyetemi tanársegédje beszélt az egyházunkban folyó lelkész kutatás eredményeiről. A délután folyamán Krámer György, egyházunk országos irodájának igazgatója a lelkészutánpótlás kérdéséről tartott felvezető előadást, amelyet a lelkészi kar beszélgetése követett. A konferencia második napja Nagy Szabolcs 1Kor 3,6–8 alapján tartott áhítatával zárult, amelynek során a budahegyvidéki beosztott lelkész kifejtette, hogy Jézus olyan társunk, aki így szól hozzánk: „Jó, hogy vagy.”

A harmadik napon Fabiny Tamás hirdette Isten ígését 1Kor 4,1–2 alapján. Kiemelte: amikor Pál apostol arról beszél, hogy mi Isten szolgálói vagyunk, akkor az azt jelenti, hogy olyan evezősök vagyunk, akik közösségben előreviszik az egyház hajóját. Isten titkainak sáfáraiként Krisztus titkárai, munkatársai lehetünk, Krisztus titkát, a hit titkát szólhatjuk, adhatjuk tovább az egyház közösségében – fogalmazott a püspök.

A háromnapos évkezdő lelkészkonferencia úrvacsorái közösséggel zárult.

NE FÉLJETEK!

A Déli Egyházkerület szárszói konferenciájának első délutánja a köszöntések végeztével kics csoportos beszélgetéssel indult. A diskurzus alap gondolata a „visszaérkezés és előretételezés” volt. A lelkészek csodálatos késő nyári időben, a szabadban oszthatták meg egymással élményeiket, tapasztalataikat arról, hogy miként telt az elmúlt munkaév a lelkészi munkában és a lelkészi közösségben. Ezután Korányi András, a programot összeállító püspökhelyettes segítségével összesítették a tanulságokat néhány kulcsszó kiemelésével, amelyek közül talán a legfontosabb, jövőbe mutató gondolat ez volt: „Ne féljete!”

Az augusztus 24-i esti áhítatot Gerófiné dr. Brebovszky Éva, a Deák Téri Evangélikus Egyházközség másodlelkésze tartotta, reggel pedig Homoki Pálnak, Bács-Kiskun Egyházmegye esperesének igéi gondolataival kezdődött a nap, majd előadásokkal folytatódott. Csáky-Pallavicini Zsófia klinikai szakpszichológus, Négyesiné Tóth Györgyi pedagógus, a Szehtlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium igazgatóhelyettese és Szabó B. András lelkész, a Melanchthon Evangélikus Szakkollégium igazgatója a kapcsolatépítés tapasztalatairól és útjairól beszélgettek. A délután folyamán egyházunk gyülekezeti és missziói osztályának munkatársai, Galambos Ádám és Szidoly Roland bemutatták az idei munkaévre készült gyülekezeti munkaprogramot, valamint a Luther Kiadóval közösen megjelentetett ifjúsági kiadványokat. Továbbá beszámoltak a kerületben megrendezett, sikeresen zárult Szélerőzsa országos ifjúsági találkozóról.

FOTÓ: LÁZÁR ZSOLT

A Luther Kiadó részéről Antal Bálint igazgató szólt a kiadó legújabb kötetéről, valamint a jelenlévők figyelmébe ajánlotta a kiadó folyóiratait is. Johann Gyula, a Szehtlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat intézményi lelkésze, az EHE Diakóniai Képzési Központjának vezetője és Járai Márton, a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézetének tanársegédje a lelkészi hivatásról beszélgettek, a korábban készített kérdőíves kutatás tükrében. A Dorn Réka békéscsabai lelkész által vezetett esti áhítat utáni kellemes borvacsorán a részt vevő lelkészeknek lehetőségük nyílt további eszmecsere.

Az utolsó nap reggelén a lelkészek Korányi Andrásnak a lelkészi eskü alapján összegzett gondolataival készültek az elköteleződés ünnepére, az úrvacsorás istentiszteletre, amelyen Kondor Péter, a Déli Egyházkerület püspöke prédikált.

■ ADÁMI MÁRIA – ANGYAL-CSEKE CSABA – HAJDÚ TIBOR

Evangélikus pedagógusnak lenni jó

Tanévnyitó konferenciát tartottak Aszódon

Az idei évben ismét az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium adott otthont az evangélikus tanévnyitó konferenciának, amelyen közel kétszáz pedagógus vett részt. Az augusztus 26-án – hagyományosan a nyári szünet utolsó péntekjén – megrendezett tanácskozássra egyházunk nevelési és oktatási osztálya, valamint a szervezésben együttműködő Evangélikus Pedagógiai Intézet hívta a pedagógusokat a Pest megyei városba.

Sághyiné Kiss Katalin iskolalelkész Kol 3,12 alapján tartotta igei köszöntését, s a tanévre készülőknek sorolta, mi mindent öltsenek magukra: „Könyörületes szívet, jószágot, alázatot, szelídséget, türelmet.”

Ezután házigazdaként Veizer Valéria intézményvezető szólt, aki köszöntőjében nyári élményeit idézve azon elmélkedett, hogy vajon a pedagógusok iskolán kívül, egy erdei sétaúton is felismerik-e egymást. Majd a konferenciára érkezők reggeli találkozásaira, üdvözlő mondataira reflektálva örömmel állapította meg, hogy az evangélikus pedagógusok nemcsak hogy felismerik a kollégát, de ismerik egymást. Az országos tanévnyitót újabb lehetőségként értékelte az igazgatónő – lehetőségként a találkozásra, a közösség megerősítésére és az előttünk álló tanév kihívásaihoz szükséges megerősödéssre. Majd Majorosné Lasányi Ágnes, az Evangélikus Pedagógiai Intézet igazgatója a köszöntőjében – Albert Schweitzer egyik ígértetéséből idézett gondolatot kibontva – azt kívánta a résztvevőknek, hogy adjon a nap erőt a pedagógusoknak, az intézményvezetőknek, az iskolalelkészeknek.

A KÖZÉPPONT KRISZTUS

A konferencia plenáris előadói arról értekeztek, hogy szerintük miért jó evangélikusnak lenni.

Hafenschér Károly, a zsinat lelkészi elnöke, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológia Tanszékének tanszékvezető professzora a tudományos megközelítés módszerességével indította előadását. A felekezeti

hovatartozás fontosságáról szóló értekezése után a hallgatóság soraiban helyet foglalókat szólította meg. Így nemcsak Hafenschér Károly hatvanöt évnyi gyakorlata és negyvenhét éves egyházi szolgálata alapján hallhattuk a választ, de megtudhattuk, hogy Andorka Gábor bonyhádi intézményvezető számára az evangélikusság egyet jelent a jó közösségben megélhető biztonsággal.

Kézdý Editnek, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium igazgatónőjének az evangélikusság elsősorban a főtí „Mandák” képviselte zenét, a közösséget, az evangélikus példák alapján felépített életet jelenti. A soproni líceum igazgatója, Tölly Balázs arról a felelősségről szólt, hogy evangélikus intézményeinkben úgy formálhatók evangélikussá a diákok, hogy szabadok maradjanak. Roncz Bélától, az aszódi gimnázium volt igazgatójától, a révfülöpi borfesztivál szervezőjétől az evangélikus közösségek titkos összetevőjéről hallhattunk.

Révfülöpöt említve Majorosné Lasányi Ágnes, a presbiteri találkozók szervezésében aktív felügyelő kiemelte, hogy mennyire fontos megtapasztalni a közös gondolkodás szabadságát. A közös gondolkodáshoz kapcsolódott válaszával Pröhle Gergely országos felügyelő, aki a hit által, a kegyelem által kapott megoldásokat idézte föl, akár egy-egy zsinati ülésen felmerülő probléma kapcsán is.

A megszólalók válaszait összegezve Hafenschér Károly kiemelte, hogy az evangélikus élet középpontja Jézus Krisztus, az emberré lett Isten. Akiért érdemes életformát, tradíciót, közösséget vállalni.

A BÁTORSÁG SZABADSÁGA

Pröhle Gergely a közösséghez tartozás gondolatát fűzte tovább, és az egyes ember önmagáért és a közösségért viselt felelősségének tettekre váltásáról beszélt előadásában. A nevelés feladatának fontosságát az evangélikus közösséghez tartozó szülőknek és az evangélikus intézmények pedagógusainak a felelősségre meglátni – fordult a jelenlévőkhöz az országos felügyelő.

Benséné Sándor Erzsébet, a Hódmezővásárhelyi Égből pottyant Evangélikus Óvoda vezetője a település és az intézmény történetének áttekintéséhez kapcsolta arra adott személyes válaszát, hogy számára miért jó evangélikusnak lenni.

A békéscsabai Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Technikum, Szakgimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium intézményvezetője, Köveskúti Péter a vonuló golyák örökletes és az idősebb madaraktól tanult viselkedési mintáival vonta párhuzamba az evangélikus létformát. Genetikai örökségként a Felvidékről Békés megyébe települt szlovákságot, a termőföld szeretetét és a békéscsabai evangélikus templomfalakból áradó szeretetet említette, külön kiemelve a Tranoscius-énekeskönyvet, amelyben az énekek örömhöz, bánathoz, minden életeseményhez útmutatást, imádságot adnak.

Tölly Balázs, a Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium intézményvezetője számos latin nyelvű citátum mellett több szépirodalmi idézettel is gazdagította felszólalásában kiemelte, hogy azért jó evangélikusnak lenni, mert „jó sáfarkodni a bátorság szabadságával”, jó a 103. zsoltár szavaival fordulni a könyörületes, irgalmas Istenhez, és jó azért is, mert evangélikusként elmondhatja, hogy „tudok valamit

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON / EVANGÉLIKUS NEVELÉS

a világról, mégpedig azt, hogy a szeretet és a hit a két legfontosabb, amit halandó ember birtokolhat”.

Az előadók sorát Veizer Valéria zárta. Válaszát könnyed stílusban fogalmazta meg, azzal a gondolat kísérettel kezdve, hogy mi lett volna, ha Petőfi Sándor, az iskola névadója nem evangélikus lett volna. A játékos gondolatmenetet folytatva közismert dalokkal mutatta meg, hogy leginkább mi hiányozna az életéből, ha nem egy evangélikus intézmény pedagógusa és nem egy evangélikus gyülekezet felügyelője lenne.

GAZDÁLKODÁSTÓL A DINOSZÁURUSZOKIG

A tanévnyitó konferencia délutánja a szakmai műhelyek párhuzamos programjaival telt. Az intézményvezetők tanácskozásának magáért beszélő címe – *Takaréklángon?* – már előre jelezte, hogy az aktualitások fókuszában a tanévkezdés és az intézményi költségvetést érintő nyári jogszabályi változások, kormányzati intézkedések álltak.

A Farkas vagy bárány – Különböző nézőpontok a bántalmazás megítélésében című műhelyben Surapka Borbála pedagógiai szakértő és dr. Braun Pál tanügyigazgatási referens bemutatta a *Zárókő – Ajánlás a bántalmazás megelőzésére és intervenciójára evangélikus nevelési-oktatási intézmények számára* című dokumentumot. Rövid elméleti előadás

keretében tisztázták a bántalmazás fogalmakörét, majd egy gyakorlati feladat segítségével rávilágítottak, hogy a bántalmazás megítélésében milyen fontos szerepe van a nézőpontunknak és a rendelkezésünkre álló információknak.

A *Milyen nagy alkotásaidnak száma, Uram!* (Zsolt 104,25) című műhely a *Dinós áhítatok* című könyv és az *Igéző jelek* színezőfüzet bemutatásával egybekötött gyakorlati foglalkozás volt. A Boda Zsuzsa szerkesztő és Valentinyi Erika pedagógiai szakértő vezette foglalkozást óvodapedagógusok és tanítók részére hirdették a szervezők, akik a program után elmondták, hogy a délelőtt többször elhangzott „evangélikusnak lenni jó!” élményét tapasztalhatták meg, látva a résztvevők kreativitását és ötletgazdagságát.

A Luther Kiadó két kiadványának bemutatására azért került sor, mert ezek a könyvek igen jól használhatók az általános iskolás gyerekek (főként az alsó tagozatosok) és az óvodások körében végzett nevelő-oktató munka folytán. Ennek lehetőségét vizsgálták meg csoportmunka keretében, a tanítók és az óvodapedagógusok kooperatív technikák segítségével óraterveket, foglalkozásterveket készítettek.

Az utóbbi években előtérbe került az innováció témája. De mi tekinthető annak? Mi az, ami túlmutat a megújulás és az újítás fogalmán? Hogyan él meg azok, akik – reménység szerint – nap

mint nap a régi szeretettel fordulnak a jövő nemzedéke felé? Ennek tudatosítása, egyéni megélése kulcskérdés mindennapi munkájuk során, és a szakmai támogatás kiemelt feladata az Evangélikus Pedagógiai Intézetnek. Ezzel a kérdéskörrel foglalkozott *Az Úr minden ösvénye szeretet és hűség* [Zsolt 25,10] – *Elköteleződés és innováció* című műhely igen népes résztvevői köre, ahol Bujdosó Erika és Sziráki György pedagógiai szakértők dinamikus csoportmunkára alapozott foglalkozásán a pedagógusok és iskolalelkészek közösen tárták fel az innovatív attitűddel végzett pedagógiai munka megjelenési és támogatási lehetőségeit.

Koczor Tamás iskolalelkész és Kóródi-né Csomós Anikó szaktanácsadó *„A búza és a konkoly” – Teológiai tartalmak digitális megjelenítése* című műhelyben bemutatta az evangélikus digitalizációs program keretében a kisiskolások, valamint gimnazisták számára készült teológiai tárgyú tananyagokat.

A konferencia úrvacsorás istentisztelettel zárult, amelynek során Krámer György a prédikációjában Mt 15,21-28 alapján a reménységről szólt: hogy az új tanév kezdetén az evangélikus intézményekben a pedagógusoknak van bátorságuk, okosságuk és alázatuk Isten igéjének igazságát szeretetteljesen képviselni, megélni; megmutatni, hogy evangélikusnak lenni jó.

Forrás: *Evangélikus Nevelés*

Cselovszky Ferenc *esperes*
Pesti Evangélikus Egyházmegye

Egy falat nuggets

A rég nem látott, távoli rokonnal a nyár végi utószezon egyik estéjén találkoztunk a Balatonnál, egy siófoki étterem teraszán. Vacsorázni hívtuk őket, remélve, hogy közben lesz alkalmunk arról is beszélgetni, mi történt velük az elmúlt években, amikor nem volt lehetőségünk a találkozásra. Apa, anya és iskolába készülő szemük fénye, egy igazi, öntudatos hercegkisasszony foglalt helyet asztalunknál. Lassacskán az étel is megérkezett. Ideje volt, mivel már mindnyájan éhesek voltunk.

A kislány a gyermekmenük közül választott: rántott csirkefalatkákat hasáburgonyával. Már javában ette, amikor édesanyja kedvesen odafordult hozzá: „Milyen jól néz ki, adsz nekem egy falatot?” A kisasszony szinte gondolkodás nélkül vágta rá: „Nem, ez az enyém.”

Hallva e készslegesnek éppen nem nevezhető választ, feléledő érdeklődéssel kezdtem figyelni az asztal túloldalán kialakuló beszélgetést. Az apa kezében ebben a pillanatban megállt az evőeszköz, amelyet azután lassan, nyugodt mozdulattal a tányérjára helyezett. Kicsit előbbre hajolva lánya szemébe nézett, és szelíd, de határozott hangon ezt mondta: „Hamarosan iskolába mész, ahol sok fontos dolgot meg fogsz tanulni. Ez is egy ilyen fontos dolog: megtanulni, hogy amink van, azt meg kell tudjuk osztani egymással. Erre mindnyájunknak szükségünk van.” Azután zavart mosollyal az arcán felénk fordult, és magyarázkodva csak ennyit mondott: „Egyedüli gyerek.” Majd mintha mi sem történt volna, tekintete visszatért a tányérján gőzölgő harcsapaprikásra.

A gyermek néhány pillanatig elgondolkodva nézett maga elé, majd felemelve a tányérja mellett heverő életlen kést, nekilátott, hogy az egyik csirkekaraból kóstolót nyiszáljon édesanyjának. „Ez ám a hollywoodi filmekbe illő happy end” – gondoltam magamban, miközben lellem mélyén kalapot emeltem az ímént megcsodált atyai reakció előtt. Mostanság gyakrabban tapasztalom, hogy szülők hasonló helyzetben egészen másként viselkednek. Hol magukból kikelve, felcsattanó indulattal korholják gyermeküket, aki értetlenül, elkerekedett szemmel próbálja kitalálni, hogy most meg mi rosszat mondott. Máskor pedig inkább rezignáltan ráhagyják a trónörökösre a választ, mintha csak

attól félnének, hogy a vita során még nagyobb, kínos pillanatokat eredményező vihar kerekedik, netán még sérül is a gyermek lelke, önérzete, személyisége.

„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.” (Péld 22,6) Most, az új tanév első napjai felől visszagondolva erre a nyár végi vacsorára s a csirkefalat körül kialakult szituációra, különös hangsúllyal visszahangzik bennem ez az öszövétségi figyelmeztetés.

Neki megfelelő módon... Úgy hiszem, könnyű félreérteni ezt a szófordulatot. Amikor a „neki megfelelő” szavakat tévedésből vagy akár akarattal, egy az egyben cseréljük a „neki tetsző” vagy éppen „akarátával egyező” kifejezésekre. Hiba ugyanis a ránk bízott gyermekek iránti szeretetünket összetéveszteni a mindent ráhagyó engedékenységgel.

Neki megfelelő – talán így is mondhatnánk: „javát munkáló”, „épülésére szolgáló”. Ilyenek lehetnek a gyermek számára a környezetében élő felnőttektől kapott, fogódzót jelentő keretek. Javára szolgálhatnak a biztonságot kínáló lelki alapok. Építőleg hatnak az eligazodást segítő értékek, a követésre érdemes példa. Segítheti, ha képessé válik a közös hang megtalálására a társakkal.

Ezek mind kapaszkodót és eligazodást kínáló útravalók. Eszközök, amelyek hasznára lehetnek abban, hogy biztonságban érezhesse magát a támaszt jelentő, következetesen kialakított, stabil keretek között. Hogy megtapasztalja, hogyan válhat egy közösség értékes, megbecsült tagjává. Hogy képes legyen dönteni értékes és talmi, fontos és lényegtelen, megtartandó és elhagyni való között. Hogy tudjon osztozni.

A gyermekek és ifjak megfelelő módon való nevelése nagy felelősség és különösen szép feladat minden felnőtt nemzedék számára. Istentől kapott küldetésünk, hogy ebben eszközei, munkatársai lehetünk. Mint szülők, nagyszülők, keresztszülők. Mint pedagógusok, hitoktatók és lelkészek. Egyházi óvodáink és iskoláink munkáján keresztül is.

Egy új tanév kezdetén ehhez kérjünk erőt, bölcseséget és áldást. Hogy a ránk bízottak megkapják a megfelelő nevelést, amely segíti őket eligazodni, legyen a tét az élet nagy döntéshelyzete vagy akár csak egy falat csirkenuggets. ■

Szolgálattevő zenészek

Jansik Tamás a közösségépítő egyházi könnyűzenéről

Portrészorozatunkban az egyházunk budapesti Üllői úti országos székházában szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Ez alkalommal Jansik Tamással, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Gyülekezeti és Missziói Osztályának könnyűzenei referensével beszélgettünk.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Hogyan került egyházunk országos irodájába?

– Világi munkám mellett közel tizenöt éven keresztül szolgáltam a Pílisi Evangélikus Egyházközségnél. Hangosítás, technikai háttér biztosítása, gitártanítás, az Izsóp ének- és zenekar fellépéseinek segítése és menedzselése is életem részét képezte. Ezt a szolgálatomat ismertté Krámer György irodaigazgató, és amikor 2016-ban megüresedett a könnyűzenei referensi munkakör, megkeresett, hogy végezném-e ezt a szolgálatot országos szinten.

– Mi pontosan a könnyűzenei referens feladatköre?

– Meglehetősen szerteágazó. Kiépítettünk székházunkban egy stúdiót, ahol egyházi zenekarok próbálhatnak, valamint kiváló minőségben rögzíthetik a számaikat. Ennek koordinálása is a feladatom, valamint országos és gyülekezeti szintű rendezvények hangosítását vég-

zem, és egyházunk hangtechnikai felszereléséért is felelek. Fő tevékenységemet az oktatás teszi ki. Jelenleg öt gyülekezetben tanítok közel hatvan főt gitározni. A résztvevők egyrészt diákok, de lelkesek, hitoktatók, laikusok is vannak a csoportokban. Ennek célja, hogy megerősítsük a gyülekezetekben a keresztény könnyűzenét, és támogassuk a gyülekezeti zenekarok alapítását. Örömteli, hogy a gyülekezeti csoportokkal rendszeresen szolgálunk istentiszteleteken, hiszen ez kifejezi elképzelésünket: nem elzárni, hanem minél szélesebb közösségben megélni az egyházi könnyűzenét.

– Utóbbi területtel áll kapcsolatban a szintén az ön kezdeményezésével és koordinálásával létrejött középiskolai könnyűzenei program is.

– A kezdeti felmérést követően tizenkét iskolánkban indult el a komplex egyházi könnyűzenei oktatás. Különböző hangszeren játszó zenészekkel együtt-

működve építettük ki a programot azzal a céllal, hogy zenekarokat alapítsunk az iskolákban. Mentorok járnak az intézményekbe, és képezik a résztvevőket. Ez nemcsak azt jelenti, hogy a zenekarok a saját örömeikre játszanak, hanem a csoportok rendszeres közreműködői intézményi alkalmaknak, valamint iskolai áhítatokon is szolgálnak. Ennek a megszervezése, koordinálása, a kapcsolat-tartás a mentorokkal és intézményekkel, valamint a program adminisztrációja a feladatom. Ehhez kapcsolódva regionális workshopokat is szervezünk. Erre nemcsak a program résztvevőit, hanem további érdeklődőket is hívunk, hogy még tágabbra építhessük a megszólítottak körét. Ennek keretében többek között örömdobolásra és négyszólamú éneklésre is sor került. A program sikerét mutatja, hogy az idei Szélrózsza találkozón száztíz fővel tudtunk részt venni és az áhítatokon szolgálni, koncerteken bemutatkozni. Készítünk továbbá egy online oktatóprogramot is. Ezen a *Zarándokének* ifjúsági énekeskönyvből mára hatvan ének érhető el. Ez egyrészt a zenekari és egyéni gyakorlást segíti, sőt akár karaokézni is lehet általa a táborokban. Az énekek pedig olyan minőségben vannak rögzítve, ami rádiók számára is alkalmas a lejátszáshoz. Az iskolai és a gyülekezeti programokból kiindulva jövőre egy nagyobb létszámú, szakmailag megalapozott, országosan meghirdetett egyházi könnyűzenei táborot tervezek megvalósítani.

– Mennyire meghatározó az ön számára az egyházunkhoz való kötődés?

– Édesapám már gyermekkoromban a bátyámmal együtt vitt minket a templomba. Pílisen olyan közösség volt akkor, hogy a gyermek-istentiszteleteken csak a fiatalok száma meghaladta a hatvan főt, de előfordult, hogy több mint száz fiatal ült a gyülekezeti teremben. Oszlopos tagja voltam az ifjúsági körnek, és azt követően, világi munkahelyem mellett is folyamatosan szolgáltam az egyházban. Elmondhatom, hogy nekem létem, életem lényege, hogy evangélikus vagyok.

■ – GALAMBOS –

Elmenni a falig

Lk 6,27–28

Jézus kérdez, Jézust kérdezik, Jézus kérdéseket indít el bennünk. Amikor elmondja hallgatóinak az irgalmas samaritánus példázatát, a végén ezt kérdezi a törvénytudótól: „Mit gondolsz, e három közül ki volt a felebarátja a rablók kezébe esett embernek?” (Lk 10,36) Fent megjelölt igeszakaszunkban nincs ilyen kérdés, ezzel együtt megkérdeshetjük magunkat bátran: de ki is az én ellenségem? E nélkül a kérdés nélkül és persze ráfelelő őszinte válasz nélkül ugyanis személytelenné válik a történet, elveszti valódi tétjét. A kérdés elgondolkoztató, és arra készítet, hogy tükörbe nézzünk, meglássuk benne igazi arcunkat, ugyanakkor felfedezzük ellenségünk felsejlő arcát is.

Ki az ellenségem, akinek szinte a léte is zavar, nemhogy a gesztusai, a mondatai, tettei? Ki az, akit mindezen visszasságok ellenére szeretnem kellene a gyűlölet helyett? Nehéz kérdés, nehéz válasszal. Mert

elszoktunk attól, hogy szembesüljünk a közelséggel, az érintettséggel. A távoli ügyekkel, a messze zajló történetekkel összefüggésben magabiztosabban nyilatkozunk: mintha tudnánk a megfejtést. De sunyin csendben maradunk a kérdés hallatán: ki az ellenségem, nekem, most? Akit szeretnem kellene. Ez ugyanis a jézusi üzenet. Sőt ahogyan egy korábbi gondolatmenetében Ferenc pápa aláhúzta: Jézus nem lehetőségként említette az ellenség szeretetét, hanem parancsként. Amelynek a megvalósulása a feltétele az irgalmasság kultúrája megszületésének. Jézus az, aki a Lélek által képessé tehet erre a szeretetre, méltóságra. Csak így állhatunk bele az ellenség-szeretet dinamikájába a gyűlölet és a bosszú helyett. Micsoda esély ez a változásra és a változtatásra! Nem visszaütök, nem haragszom, nem olajat öntök a tűzre, nem tetézem a bajt, hanem megbocsátok, és szeretek az agapé feltétel nélküli szeretetével. Ez nem más, mint elmenni a falig, ahogyan egy bencés szerzetes hangsúlyozta egy igei reflexiójában. Mai küldetés ez: jézusi úton járva elmenni a falig. A határig. Ameddig emberileg lehet. Ez a fal maga az ellenség-szeretet. A jézusi etika csúcspontja. Nem lehetőség. Parancs. Nem egy opció a sok közül, nem egy szorgalmi házi feladat csak gyűjtőknek, haladóknak. Több mint elvárás. Parancs.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Elmenni a falig, megbocsátásig: az Isten országa itt kezdődik.

Ahol a harag, a bosszú, a kicsinyesség, a megalázás, a visszavágás, a megkülönböztetés lenne emberileg logikus, de a mennyei parancs felülírja ezt. Micsoda fordulat ez! Micsoda feje tetejére állított következtetés! Amely képes a békére, békességre, megbékélésre, kibékülésre és egy merőben új felállásra a status quóval szemben. Képes egy új rendet hirdetni az elnyomó hatalmakkal szemben, annak mintegy alternatívájaként. Szeressétek ellenségeiteket! Botrányos mondat volt már Jézus korában is, és mind a mai napig az. Botrányos annak, aki épphogy a gyűlöletkeltésben érdekelt. Botrányos annak, aki a megosztottságban, a megbélyegzésben, az álbéke meghirdetésében érdekelt. Botrányos annak, aki a kölcsönösség ősi elvét hangoztatja, a szemet szemért, fogat fogért tanítást: azt szeretem, aki engem is szeret, és aki engem gyűlöl, azt én is gyűlölöm.

Martin Luther King Jr. igehirdetése mit sem vett az aktualitásából. Sajnos. A *Love your Enemies [Szeresd ellenségeidet – a szerk.]* című felkavaró beszédeben arról is szól a baptista lelképásztor,

amelyre Jézus meghívja a követőit, képes megváltoztatni a másikat. A gyűlölet romba dönti azt is, akit gyűlöl, és azt is, aki gyűlöl.

Egyszerűen lerombolja, szétrombolja mindkét felet. Ennek az alternatívája a kreatív ellenségszeretet. Ha ugyanis utálsz valakit, nem tudod megváltoztatni; csak akkor válsz

képessé rá, ha szereted. Sőt az ember nem azért szereti a másikat, mert ilyen vagy olyan, hanem azért, mert Isten szereti azt a másikat, éppen úgy, ahogyan téged és engem. Feltételek nélkül. Ebben is ott áll előttünk a Mester. Aki nemcsak beszélt az ellenségszeretetről, de meg is valósította azt. Életének minden egyes pillanatában, sőt haláltusájában is a kereszten, amikor imádkozott ellenségeiért. Ő, aki éppen a gyűlöletbe, a hatalomimádatba, a féltékenységbe, a törvényeskedésbe, az ellenségszeretet meg nem értésébe halt bele. A szemet szemért ősi átkába, a kölcsönösség félreértelmezésébe. Óriási vigasztalás, hogy van más út. Válasszuk a keskeny, szelíd, hatalom nélküli utat! Az agapé útját. Menjünk el a falig! Ő is ott van.

■ GÁNC S TAMÁS

Őszi munkarend és a lélek rendje

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: FREEPIK.COM

Amikor fölkerül az „ó”-ra az ékezet, és kitör a vakáció, olyan végtelennek tűnik még a nyár. Folyamatosan etetni, sokszor szórakoztatni kell az aprónépet, miközben gyűjtjük a pipákat a bakancslistára és a pecséteket a Kajla-füzetbe. Aztán augusztus 20-a körül minden megváltozik. A tanszerlista tételeit pipáljuk. A Magyar ízek utcájában a Nagyi kedvencét (az idei cukormentes országtortát) falva lepett meg először az érzés, hogy véget ért, igaz, utána még fölhágtunk a Várba a „titkos úton”, a Dózsa György térről lifttel. Innentől azon kaptam magunkat, hogy lassítani, megállítani igyekszünk az időt, miközben nyár közepén annyi „unatkozom” vagy épp „nem akarom” volt, és didaktikus éllel többször elhangzott: „Na, majd az iskolában...”

Mint Tutajos Tüskevárból, Maugli a dzsungelből, előbújunk a végtelen nyárból. Újra a „rendes kerékvágásba” kerül minden. A révfülöpi gumirája és a zöld

matrac megy a sufniba, előkerülnek a dolgos hétköznapi eszközök, megjelenik a „társadalmi nyomás”: mezítlábra cipő, trikóra „rendes ruha”, a hátakra táskák kerülnek. Annak rendje és módja szerint.

De miért kell iskolába menni?! – hangzik a reinitens kérdés. Hogy aztán még jobban tudj örülni a következő nyárnak – hangzik a nem túl meggyőző felelet. Persze az összefüggés még nincs meg. „Mindennek rendelt ideje van, és ideje van az ég alatt minden akaratnak” – int a *Prédikátor könyve* (3,1; Károli-fordítás). A teremtésnek is rendje van, a munkának is rendje van, a hétnek is rendje van: a hetedik napon a pihenés ideje van. Az évszakoknak, a vetésnek és aratásnak is ideje van.

Forog a nagy időkerék, és ennek profán valósága: a hétköznapijaink. Amelyeknek a sűrű jelző ellenére ezerféle színe, attitűdje, irányultsága lehet. Szabadságunkban áll ugyanis „újraszínezni” őket.

Nyáron az ember – jó esetben – nyaral, élni tud a szabadidő adta lehetőségekkel, a nyár kínálta örömmel. Télen pedig, ha téli álmot nem alszik is, „telel”, más üzemmódra kapcsol, mert test és lélek is mást kíván ilyenkor. Aki jól sáfárgodik az idejével, aki „a rendelt idő” szerint él és cselekszik, vagyis beleáll abba, amit a jelene hoz – örömet és gondot, békét és békétlenséget, kihívást, leckét, feladatot –, az egy nagyobb rendbe illeszkedik.

Persze ez folyamatos erőfeszítést igényel. Mindennap meg kell nyitni magunkban az „operációs rendszert” a további tevékenységekhez, ez a lépés kihagyhatatlan, enélkül nem működik. Az ember megnyitja, és aztán a használni kívánt programokat futtatja. Olykor az első rutinmozdulat is nehézkes. Ha nem elég éber, már reggel megkörménykezik az árnyak, és a feje szállnak. Megvillantják a keserítő „sziszifuszi” aspektust és egyéb lejtmenetbe állító kísértéseket, amelyek folyton az ember körül ólálkodnak. Nem véletlenül hirdette Luther Márton a napi megtérés szükségességét.

Minden rendben? – fordult hozzám egy ismerősöm nemrég. Épp általános kisgyerekes fejtelenséget éltem meg, és ironikusan azt feleltem, voltaképp semmi nincs rendben. Aztán gyorsan hozzátettem, hogy persze ez most így van rendjén. Merthogy a rend relatív fogalom, és nem elsősorban külsőségekben nyilvánul meg. Bár a pszichológia már bebizonyította azt is, hogy a benső rend helyreállításáért tehetünk külső környezetünkben is egészen egyszerű dolgokat. Tehát a rend nem is a dolgok sormintát követő, mindenkinek megfelelni igyekvő, pedáns, példás, dicséretet érdemlő voltát jelenti, inkább egyfajta személyes egyensúlyt.

Rendben vagy magaddal? El tudod fogadni a gyengeségeidet? Oda tudod bízni a nehézségeidet? Képes vagy nem „a tükröt” átkozni, ha görbének tűnik a kép? Ha rendezed soraidat, a kép körvonalazódik, tisztul. Minden leegyszerűsödik. Hogy mi legyen a következő lépés, adja magát. És te is magadat adod. Ha rendben, vagyis békében vagy magaddal, vállalni tudod a felelősséget, az eredményesség mellett a kudarcot és a hibázást is a hétköznapijokban – mert mindkettő benne van a pakliban. „Tartsd meg a rendet, és a rend megtart téged” – Szent Benedek intelmével lutheránusként is élhetünk a mostani munka- és tanévkezdéskor.

■ KINYIK ANITA

Háború és békeség

Kudarok és jövőkép Bonhoeffer életében és teológiájában

FOTÓ DIETRICH BONHOEFFER KÖVETÉS CÍMŰ KÖNYVBŐL

Fél éve és két hete tart a háború a közvetlen szomszédunkban. Ebben a nehezen felfogható, még nem tudni pontosan, hogy az egész világra nézve milyen következményekkel járó súlyos helyzetben különösen is indokolt Dietrich Bonhoefferhez fordulnunk. A hetvenhét éve mártírhalált halt német teológus-lelkész életútja, egész munkássága, tapasztalatai gondolkodásra készíthetnek bennünket mértéktartásról, hitelességről, bizalomról, hűségről, példamutatásról.

Dietrich Bonhoeffer 1906-ban született a poroszországi Breslau városában (ma Boroszló – Wrocław –, Lengyelország). Születésekor a német Második Birodalom politikájának vezető ideológiája arról

szólt, hogy a németek nagyra hivatottak, és harcolniuk kell azért, hogy a világban elfoglalhassák a nagyságukhoz méltó helyet. Ehhez az ideológiához illeszkedett az a teológia, amely Istent a háború

isteneként ábrázolta, aki az ő választott (német) népét megnyert háborúk révén vezet el az őt megillető helyre.

Ez az ideológia Bonhoeffer családjára is hatott. Természetesnek vették a két idősebb fiú katonai szolgálatát az első világháborúban. Ezt az sem kérdőjelezte meg, hogy Dietrich bátyja, a másodszülött Walter 1918 áprilisában – nem egészen tizennyolc évesen – belehalt a harctéren kapott sebébe.

Bonhoeffer nagyon fiatalon, tizenhét évesen kezdte el egyetemi teológiai tanulmányait, és 1927-ben, huszonegy évesen védte meg teológiai doktori disszertációját. A dolgozat az egyházzól szólt, amelyben Krisztus testet ölt, de magán viselte kora harcias teológiájának a nyomait is. Ha egy nép Isten iránti engedelmességben háborúba kezd – írja –, hogy betöltse történelmi küldetését, belép ugyan a bűn ellentmondásainak a világába, de a háborúja mégsem gyilkosság. Egy évvel később Spanyolországban a barcelonai német gyülekezet segédlelkészeként az ifjúságnak arról beszélt: Isten minden népet arra hív, hogy vegyen részt a nemzetek egymással szembeni harcában, és így formálja a történelmet. A fiatal teológus innen indult el a teológiai reflexió számunkra is tanulságos útján.

A PACIFIZMUS ÉRINTÉSE

Az 1930/31-es tanévet Bonhoeffer New Yorkban töltötte, ahol találkozott egy fiatal francia pacifista lelkésszel. Jean Lasserre felnyitotta német barátjának szemét a *He-gyi beszédre*. Jézus világos szavai mellett – „szeressétek ellenségeiteket” – egy közös moziélmény mélyítette el Bonhoeffer érzékenységét arra, hogy elutasítsa a háborút és az erőszakot. A film Erich Maria Remarque regényéből készült, aki német katonaként az első világháború nyugati frontján harcolt, és 1929-ben kiadta a *Nyugaton a helyzet változatlan* című regényét. A háborúellenes könyvet másfél éven belül huszonöt nyelvre lefordították, Oscar-díjas film készült belőle, amely minden szépiítés nélkül, valóságúen ábrázolta a háború borzalmaait. ►

A német és a francia lelkész különös élménnyel lett gazdagabb az amerikai moziban: amikor a filmben a német katonák a franciákat ölték, a nézőtérén az amerikai gyerekek éljeneztek. Lasserre úgy emlékszik, hogy a film után barátját alig tudta megvigasztalni. Hitler hatalomra jutása után Németországban a regényt is, és a filmet is betiltották, a szerző ellen rágalom-hadjáratot indított a kormánypropaganda, emigrációba kényszerítették, végül az állampolgárságát is megvonták. Bonhoeffer úgy tért vissza Amerikából hazájába, hogy ezt a honfitársai számára tiltott filmet soha nem felejtette el.

ELSŐ KUDARC: A NEMZETKÖZI ÖKUMENIKUS KAPCSOLATOK

A pacifizmus által megérintett teológus az egyházának (az Óporosz Unió Protestáns Egyháza, később a Hitvalló Egyház) megbízásából nemzetközi ökumenikus konferenciákon vett részt. Különös kihívást jelentett akkor ez a küldetés. Németország az első világháborús vereség miatti elégtételt egy újabb háborútól remélte.

Ehhez a közhangulathoz idomult több befolyásos teológus üzenete, akik áptolták a háború istenének a képét, és bűnnek bélyegezték, ha valaki szóba állt a győztes hatalmakhoz tartozó országok egyházainak a képviselőivel. Nemzetközi konferencián részt venni eszerint csak úgy lehetett, ha valaki a német politikai igényeket képviselte, különben a részvétele hazaárulásnak számított. Bonhoeffer ezt a gyakorlatot nem fogadta el, ő a különböző nemzetek egyházainak kölcsönös megbékéléséről beszélt, ettől várta a világ békéjét is.

A nemzetközi konferenciák között különösen fontos volt az Élet és Munka ökumenikus mozgalomnak 1934 nyarán a dániai Fanø szigetére összehívott konferenciája. Ekkor már nyílt harc folyt a náci befolyás alatt álló evangélikus birodalmi egyház és a Hitvalló Egyház között. Bonhoeffert az Élet és Munka genfi központja delegálta mint a mozgalom ifjúsági titkárát, és azért küzdött, hogy a Hitvalló Egyház vezetői is kapjanak hivatalos meghívást a konferenciára. Ezt nem sikerült elérni, de a mozgalom vezetői szolidaritási nyilatkozatot tettek a Hitvalló Egyház mellett. Bonhoeffer bizakodó volt: azt gondolta, hogy ez az esemény a kiindulópontja lesz az egyházak nemzetközi együttműkö-

désének, amely gátat fog vetni a fegyveres erőszaknak.

Az egyik reggelen Zsolt 85,9 alapján prédikált: „Hadd halljam meg, mit hirdet az Úristen! Bizony, békességet hirdet népeinek, híveinek, hogy ne legyenek újra oktalanok.” A keresztények – értelmezte az igét Bonhoeffer – nem használhatnak fegy-

Jelenet a Nyugaton a helyzet változatlan című filmből

vert egymás ellen, hiszen akkor magára Krisztusra támadnának rá. Reménye nem teljesült: a Fanø szigetén lezajlott konferencia az egyházak nyilvános, erőszakmentes együttműködésének akkor nem a kezdete lett, hanem kivételes, múltó pillanata.

MÁSODIK KUDARC: A HITVALLÓ EGYHÁZ

A Hitvalló Egyház 1935-ben megbízta Bonhoeffert azzal, hogy a lelkészjelöltek számára a szolgálatra felkészítő teológiai kurzusokat tartson. A német egyetemeken akkor már szinte csak a náci befolyás alatt álló teológia szerint folyt az oktatás, ettől kellett Bonhoeffernek megszabadítani a fiatalokat és képezni őket a hitvalló szolgálatra. Sziszifuszi küzdelem volt. Egy-egy félévig volt együtt egy tanulóközösség, a lelkészjelöltek összesen öt félévnyi legális működés után további öt féléven keresztül kis, rejtőzködő csoportokban éltek és tanulták a bátor, cselekvő hitet. 1940-ben az utolsó tanulmányi házat is bezárták.

Ezeknek az éveknek a gyümölcse Bonhoeffer talán legtöbbet forgatott műve, a *Követés*. A könyv amilyen rövid, olyan nehéz olvasmány, és csalódást okoz annak a mai olvasónak, aki egyszerűen alkalmazható tanácsokat vár tőle. Élmény viszont annak, aki látja a nem mindennapi szer-

zőt sajátos útjának felénél járni, és megért valamit a nem mindennapi helyzetből is, amelyben Bonhoeffer és tanítványai találkoztak.

Bonhoeffer itt részletesebben foglalkozik a *Hegyi beszéddel*, ezen belül is az ellenség szeretetére való jézusi felszólítással. Rámutat az osztatlan szeretetre,

amely nemcsak azokat szereti, akik a „vér, történelem vagy barátság okán” hozzánk tartoznak, hanem nem magától értetődő, rendkívüli. Ez a Krisztustól kapott rendkívüli szeretet nem tud beleoldódni a hazaszeretethez, a barátságba vagy a hivatásba, nem azonosul a polgári igazságossággal, hanem kilép belőlük. Bonhoeffer a *Hegyi beszéd* legfontosabb képeivel fejezi ki, hogy mit jelent a rendkívüli szeretet: „...a világító fény, a hegyen épült város, az önmegtágadás, a teljesebb szeretet, a teljesebb igazság, a teljesebb erőszakmentesség útja: itt tehát az ellenség iránti osztatlan szeretet, annak szeretete, akit senki sem szeret, aki senkit sem szeret. A vallási, a politikai és személyes ellenség szeretete.”

A Hitvalló Egyházat Hitler 1938-ban térdre kényszerítette, Bonhoeffer a nemzetközi egyházi közösség után a hazai közösségét is elveszítette, a pacifizmus által érintetten, közösség nélkül, egyedül maradt.

HARMADIK KUDARC: A KATONAI ELLENÁLLÁS

A fiatalon a háború istenének hitén nevelkedett, majd a pacifizmus által megérintett teológus tehát elveszítette azokat a közösségeit, amelyekben másokkal együtt

gyakorolhatta volna Krisztus erőszakmentes, osztatlan szeretetre törekedő követését. Életének ezen a pontján osztozhatott volna több tanítványának sorsában, akiket szolgálatmegtagadókként elítéltek, vagy besoroztak a hadseregbe, és ágyútüzelésként pusztultak el. Ettől a sorstól mentette meg sógora, Hans von Dohnanyi, a katonai titkosszolgálat hivatalnok.

Dohnanyi kapcsolatban állt a titkos katonai ellenállás tagjaival, és felvette Bonhoeffert az Abwehr alkalmazottai közé, aki ezáltal mentesült a katonai szolgálatról, és védelmet kapott a Gestapo zaklatásával szemben is. A védelemért cserében Bonhoeffer vállalta, hogy a titkos ellenállást a nemzetközi egyházi kapcsolatain keresztül összeköti a szövetséges hatalmak képviselőivel. Ez a terv reálisnak látszott, hiszen Bonhoeffer közvetlen kapcsolatban állt George Bell anglikán püspökkel, aki el tudta érni a brit kormány tagjait.

A terv mégsem működött, mert a brit kormány arra az álláspontra helyezkedett, hogy a németek feltétel nélküli megadása előtt senkivel nem tárgyal. A német katonai ellenállás így el volt szigetelve, csak abban reménykedhetett, hogy egy sikeres merénylet után át tudja venni a hatalmat. A pacifizmus által megérintett teológus tehát olyan ellenálló közösségben találta magát, amelynek tagjai a háború logikája szerint gondolkodtak. Az ekkor született írásai (*Etika* címen gyűjtötték őket össze) egyike-másika tükrözi is ezt a háborús logikát. Hitler sikereinek az idején arra jut, hogy „az élet csakis azon az alapon folytatódhat, amit a történelmi siker teremt meg”, és az „új korrall” nem helyes szem-

FOTÓ: WIKIPEDIA.ORG

Hans von Dohnanyi

beszállni, hanem felelősebb dolog „vereségünket beismerve, s végül el is fogadva, az új kornak szolgálni”. „Végtére is a történelmet a siker csinálja, a történelemcsináló emberek feje fölött viszont a történelem Ura hoz ki mindig jót a gonoszból.” A meghódított népek számára is van a háború logikájának megfelelő üzenete. A hódítók gyakran erőszakosak, de „a hódítót, aki a meghódított országban békét, jólétet és megelégedést teremt, nem lehet egyszerűen ennek az országnak a feladására kényszeríteni”.

A katonai ellenállás viszont ügyetlennek bizonyult, az 1944. júniusi merénylet és a hatalom átvétele nem sikerült. Hitler bosszúja rettenetes volt, német hívei pedig újra megerősödtek abban a hitükben, hogy a Führer közvetlenül a gondviselő

Isten védelme alatt áll. Lehet, hogy a katonai ellenállás tragikus kudarcára is szükség volt ahhoz, hogy Bonhoeffer végleg szembe tudjon fordulni a háború istenével.

MEGVILÁGOSODÁS

A börtönben született levelek és írások érdekes módon alig foglalkoznak a katonai ellenállásban felmerült kérdésekkel, annál inkább a teológiai gondolkodás és az egyház jövőjével. Az utolsó hónapjaiban Bonhoeffer teljesen felszabadult arra, hogy nagyot álmodjon: olyan kereszténységről, amely meg tud szabadulni a régi korok vallási beidegződéseitől, és olyan egyházzal, amely párbeszédet képes folytatni a nagykorúsodó világgal.

Az egyik utolsó ránk maradt írásában a jövő egyházáról ír olyan szavakkal, amelyek akár a *Hegyi beszéd* parafrázisának is tekinthetők. A mi egyházunknak majd „mértéktartásról, hitelességről, bizalomról, hűségről, állhatatosságról, türelemről, fegyelemről, alázatosságról, szerénységről kell beszélnie”. „Nem szabad alábecsülnie az emberi »példakép« jelentőségét (amely Jézus emberségében gyökerezik, s amely annyira fontos Pál tanításában!); az egyház szavát nem a fogalmak, hanem a példamutatás teszi nyomatékoskossá és hathatóssá.” Ez az egyház nem fog a háborúhoz teológiai támogatást nyújtani. Ezzel a gondolattal ér véget Bonhoeffer tanulságos teológiai útja, és ehhez a gondolathoz kapcsolódhatunk mi is.

■ CSEPREGI ANDRÁS

A szerző a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium iskolalelkésze

A kötetek megvásárolhatók a Luther Kiadó könyvesboltjában és a Lutherkiado.hu oldalon.

A görbe fák titka

Rejtélyes, bizarr és különleges az az erdő, amelyről – bár lassan százéves lesz – csak a napokban, egy cikkből szereztem tudomást. Nem akart kimenni a fejből, újra és újra meg kellett nyitnom

kok vagy bútorok készítésének céljából, amely a második világháború kitörése miatt nem valósult meg. Szóba jött még, hogy a világháború alatt szovjet tankok mentek át rajtuk, s ezért görbültek meg.

FOTÓ: ABBIE STUDIO

a képgalériákat az interneten. Zavarba ejtő látvány: hol szépségét, hol furcsaságát, baljós mivoltát látom szembenőbbnek. Mindenesetre titka van, és az ember mindig szeretné megfejteni a titkokat. Ám mint minden más erdő, ez is hallgat. Hallgat, hogy „születése” után ki vagy mi és miért tette ezt vele. Hallgatásában mégis van mondanivalója.

A „görbe erdő” Lengyelország nyugati részén, a német határ közelében, Nowe Czarnowo mellett található. A falu lakosai 1930 körül mintegy négyszáz erdeifenyőt telepítettek. A fák törzse a földből kinőve egy nagy, oldalsó kanyarral egy ideig a földdel párhuzamosan nőtt, mindegyik északi irányba, majd a szokott módon a magasba törekszik. Állítólag életük első hét-tíz évében érte őket a behatás. Az idők során számos elmélet született arról, hogy mi is történhetett itt. A tettejüket az erdész eladta karácsonyfának, de oldalhajlítást hagyott rajtuk, hogy majd azokkal pótolja a kivágott fákat – így szól az egyik. Egy másik szerint emberi beavatkozás hajlította meg őket csóna-

Pacifistább elméletek az anyatermesztetben keresik az okokat: a Föld gravitációs mezejének ingadozásával vagy egy rendkívül erős hóviharral magyarázzák a jelenséget. Ugyanakkor tény, hogy a környékbeli erdőkben nem történt hasonló torzulás, így mégis esélyes az emberi kezek (jó vagy rossz szándékú?) munkálkodása.

Az első fák a Szentírás első lapjain jelennek meg. Az Édenkertben sétál közöttük „szellős alkonyatkor” (1Móz 3,8) az Úristen és rejtetik el az emberpár a bűnbeesés után. A mindenható Istent, az embert és a fákat a teremtés kezdetén már együtt látjuk! Isten sarjasztotta a fákat, „szemre kívánatosat és eledelre jót” (1Móz 2,9). S végül az emberre bízta, neki – nekünk – adta. Ezeket a fákat itt, e titokzatos lengyel erdőben pedig talán visszatartották a növésben, idő előtt megfosztották koronájuktól, erőnek erejével eltérítették a teremtő Isten által megalkotott iránytól. Mindez nem jelentette faéletük végét. Bárha emberi kéz vagy más pró-

bálta meg őket, az ég felé törő törzsük csaknem száz éve hirdeti: élnek. Őrzik titkokat. Persze titkokkal teli a világ. El kell fogadnunk, hogy nem juthatunk minden válasz, magyarázat birtokába itt, a földön, mégis tudhatjuk és tudjuk is a legfontosabbat: az élet Alkotójával és gondviselő Atyánkkal személyes kapcsolatban lehetünk. Emberré lett értünk, az Igében szól, Jézus által megváltott bennünket. És igen, vannak titkok – nagyobbak és égetőbbek, mint hogy miért lett görbe a lengyel erdő –, de az ígéret a miénk: bár „ma még csak tükörben, homályosan látunk, akkor majd színről színre” (1Kor 13,12). E fák szavak nélkül is elmondják, hogy az Úristennél nincs hatalmasabb. Jó lenne egyszer ebben az erdőben sétálni és elmondani ott egy imát. A görbe erdő emlékeztethet, hogy a „görbe életünket”, sebzett, törékeny, halálnak kitett létünket megőrzi és megújítja az Isten. Elhajlottunk, más irányba mentünk, ferdén, tévesen, bűnösen, de ő megkegyelmezett. Benne gyökerezünk? Igéjéből táplálkozunk? Felmeljük a fejünket, és egyenesen állunk? Ma sem késő, hogy felé forduljunk, bevalljuk, mi hajlított meg vagy el tőle, miért nem az ő útját, az ő irányát követtük, és kérjük, adjon életet és növekedést, fejlődést, lombosodást.

Kevés megtisztítóbb, testet-lelket felüdítőbb élménye lehet az embernek, mint erdőben sétálni, élvezni csendjét, beszívni illatait, megsimítani a fák törzsét, hallgatni a természet hangjait. Érezni, hogy a fák között egyedül sem vagyunk magányosak: hatalmas, szépséget és méltóságot sugárzó élőlények között járunk, s az Úristen ott van, mint mindig, ahol mi vagyunk. A fák koronája felfelé vonzza tekintetünket, s a szívünket is felemeli a fák Alkotójához.

Kevéssel a görbe erdő – tudásunk szerinti – telepítése előtt, 1929-ben halt meg Benedek Elek. Újra átlapozva a képgalériát, az ő sorai jutnak eszembe:

„Ne bánts d a fát, hisz ő is érez,
Szép gyöngén nyúl a leveléhez.
Ágát ne törd, lombját ne tépjed,
Hadd annak, ami, épnek, szépnek.
Szeresd a fát!”

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Egyszerűen csak járjuk az erdőt

Fák generációiról Szűcs János erdősszel

Az utóbbi időben fokozott figyelem irányul a hazai erdőgazdálkodás kérdésére. A közvélemény előtt is ismertté vált eltérő álláspontokról mi is beszámoltunk az augusztus 28-i lapszámunkban. Ezúttal a rendeletek, jogszabály-módosítások bemutatása helyett a lehető legközelebb hozzuk olvasóinkhoz az erdő világát: erdész vezetésével jártunk a gyönyörű környezetben fekvő, Tolna megyei Váralja környéki erdőkben.

Kanyargós utcán haladunk felfelé a Mecsek oldalában fekvő falu, Váralja evangélikus templomának parókiajához. Érkezésünkkor Schaller Bernadett, a Nagymányok-Váraljai Evangélikus Egyházközség lelkesze nyit ajtót. Elmondja, hogy férje, az erdész Szűcs János a váraljai parkerdőnél vár minket. Egy-egy pohár frissítő házi szörp elfogyasztása után az erdő felé vesszük az irányt, néhány perc autózás, és meg is érkezünk a találkozóhelyre.

A fákkal való ismerkedést megkezdve megtudjuk, hogy éppen egy mezei juhar

alatt állunk, mellettünk pedig ezüsthárs nyújtózkodik az ég felé. Kicsit távolabb cser és gyertyán mutatja magát nekünk, de a Mecsekben honos fafajok között megtaláljuk itt a bükköt és a tölgyet is. A parkerdőben gazdasági jellegű fakitermelést nem folytatnak, ez a terület kifejezetten pihenésre, rekreációs célra létesült, minden itt végzett tevékenység ezt szolgálja.

Sétára indulunk. Néhány méter után a tűző napsütésből a fák lombjának árnyas oltalmába érünk. Erős evangélikus

kötődése ennek a helynek, hogy – amint arra fotós kollégám idefelé jövet utalt – itt tartották az első Szélrózsa evangélikus ifjúsági találkozót.

ÜZENNEK A MEGHAJLÓ BÜKKÖK

Laikus szememnek is feltűnő, hogy a közeli kis tavakból sok víz hiányzik. „Gyerekkoromban is előfordult, hogy nyáron egy-két hétre kiszáradt a tavakat tápláló patak, most már azonban inkább fordítva van: akad néhány hét, amikor van benne víz, egyébként egész nyáron száraz. Ez már a klímaváltozás egyik jele” – mondja Szűcs János, aki húsz éve dolgozik erdészként Váralján. Hozzáteszi, a klímaváltozásra utal az is, hogy a sok makktermés miatt lógnak a bükkök ágai. ►

Mint megtudjuk, normális esetben a bükk tízévente legfeljebb kétszer hoz bő termést, ehhez képest a mostani már egymás után a harmadik év, amikor a bükkök rengeteget teremnek. Ennek az lehet a magyarázata, hogy a fák a számukra egyre kedvezőtlenebb feltételeket érzékelve megpróbálnak az utánpótlásról úgy gondoskodni, hogy a korábban megszokotthoz képest sokkal több termést hoznak.

Sétánkat folytatva bepillantást nyerünk a hazai erdőgazdálkodás történelmi háttérébe. Mint megtudjuk, a trianoni döntés után Magyarország az erdőterületeinek nyolcvanöt százalékát veszítette el, a maradék országnak mindössze tíz százalékát borították erdők, ami aztán a telepítéseknek köszönhetően elérte a húsz százalékot. Erre szükség is volt, mert a különböző modern anyagok térhódítása mellett is fokozódó igény volt és van ma is a fára, az épületfától kezdve a nyílászáró- és bútorgyártáson át a tüzelőfáig.

A társadalom igényeinek folyamatos változása szükségessé teszi az erdőgazdálkodásban végzett munka szemléletének bizonyos változtatásait is. Két dolgot azonban fontos szem előtt tartani – hívja fel figyelmünket a szakember –: az egyik az, hogy az erdőszere nem az erdőnek van szüksége, hanem a társadalomnak, mert az erdő az erdőszér nélkül is nő, a megfelelő mennyiségű és minőségű faanyag viszont társadalmi igény. A másik, hogy az erdőszér munkájának nem a különböző formában feldolgozott fa a célja, hanem az egészséges, nagy értékű erdő. Ha ezt sikerül megvalósítani, az magával hozza az értékes faanyagot, amelyet különböző módon fel lehet használni.

Magyarországon egyébként törvény mondja ki, hogy az erdőnek hármas szerepe van: gazdasági (fakitermelés), közjóléti (parkerdők, kirándulás) és védelmi. Utóbbi azt jelenti, hogy az erdők oxigént termelnek, valamint a talajvédelmi funkciót is ide kell érteni, vagyis vannak olyan részek, ahonnan ha levágnák az erdőket, könnyen megcsúszna a talaj.

ÖRÖKERDŐ-SZEMLELET

Kittenberger Kálmán, Fekete István, Molnár Gábor műveinek hatására Szűcs János felfedező szeretett volna lenni gyerekkorában, egyszer aztán felvilágosították, hogy ezen már nagyjából túl van a világ, nem nagyon fog ismeretlen

földrészeket találni. Amikor a B tervével kapcsolatban is lelemboszták, miszerint oroszánvadász sem lesz belőle, elgondolkodott rajta, hogy ki lehet az az ember, aki egész nap kint van a természetben, járja az erdőt. Ekkor derült ki számára, hogy létezik egy olyan szakma, hogy erdőszér. És milyen jó, hogy így alakult, hiszen most ebben a szakmai minőségében ül be kétszemélyes terepjárójába, hogy nekiveselkedjünk a hegyi útnak.

Mivel hárman vagyunk, én örömmel vállalom, hogy a csomagtartóban utazom. Jó hely ez, mint János megnyugtat, teljesen biztonságos, hiszen a birkáit is itt szokta szállítani, és még egyiknek sem esett baja. Elengedünk egy szemből érkező, éltes korú, lehetetlenül kék-zöld színű platós Arót, majd utunkat felfelé folytatva a meredélyen János beavat minket az erdőgazdálkodás néhány alapvetésébe: „Egy erdő felnevelése nyolcvan-száz év. Amikor eléri azt az állapotát, hogy a legértékesebb a faállománya, abból valamennyit ki kell vágni, hiszen az elődeink azért dolgoztak, hogy amit telepítettek, azt a legjobb állapotában hasznosítsuk, ahelyett hogy hagynánk elveszni az erdőben. Mi arra törekszünk, hogy ez a folyamat minél természetközeli legyen, ezért nem csinálunk nagy tarvágásokat, hanem lehetőség szerint az úgynevezett »örökerdő-szemléletet« alkalmazzuk. Ez azt jelenti, hogy nincs kijelölt, nagy vágásterület, hanem mindig csak néhány fát szedünk ki, vagyis az adott erdő részben soha nincs olyan pillanat, hogy ne találjunk benne fát. A fakitermelésnek ez a módja jár a lehető legkisebb beavatkozással.”

Megállunk. A bükk, gyertyán, cser lombkoronáiból összeálló erdei tetőszerkezeten áttörő napfény csillogó bronzszínűvé varázsolja az avarszönyeget. Olyan erdő ez, amelyet szívesen elképzelünk: hogy milyen jó benne az útról letérve sétálni, szabadon bókászni a hatalmas fák között. Mint vezetőnk elmondja, sokan abban a tévhitben élnek, hogy a természetes erdő így néz ki. Pedig a fák hasonló magassága és vastagsága annak jele, hogy azonos korúak, nagyjából hatvan-nyolcvan évesek, ez pedig azt jelenti, hogy ennyivel ezelőtt tarra vágták ezt a hegyoldalt. Természetes erdőben, ahol nincs erdőgazdálkodás, egyszerre van jelen a kis csemete, a százéves fa és közte minden más korú is. Az aljnövényzet, a bokrok, a sűrűn növő fiatal fák miatt az

ilyen erdőn gyakorlatilag nem lehet áthatolni.

Mint megtudjuk, régebben az volt az erdészeti elv, hogy az elszáradt, beteg fát azonnal ki kell szedni, mondván, szaporodási helyet biztosít a kórokozóknak, kártevőknek. Az utóbbi időben ez a szemlélet fordulatot vett, mert az ilyen fákat

munkánkkal úgy van összefüggésben, hogy ha most bükköt ültetnénk itt, ahol jelenleg jó neki, hatvan év múlva már sokkal kitettebb lenne a környezeti hatásoknak, a kórokozóknak, megváltozó páratartalomnak s a többi, vagyis most meg kell találnunk azokat a honos fafajokat, amelyekről úgy gondoljuk, hogy

növényzettől mentes korosabb bükkössel ellentétben itt fiatal és idősebb bükkök, csemeték alkotják az erdőt. Fák generációit láthatjuk magunk előtt. És sajnos a klímaváltozás egy újabb látványos tünetét, a csúcscsáradást: a gyökértől legtalvolabbi rész, a korona kezd el megérezni leghamarabb a csapadékhiányt, s mivel oda már nem jut fel a nedvesség, a lombkorona felső része elszárad.

A természetes módon felújított erdőrésszel való ismerkedés után újra bevettem magam a kényelmes csomagtartóba. Néhány percnyi kanyargást követően egy vadhálóval körbekerített hegyoldal tetején állunk meg. Csodálatos kilátás nyílik előttünk, és ezt a látványt részben az biztosítja, hogy a vadak, elsősorban a szarvasok miatt dróttal óvott területen nemrég telepítettek őshonos fajtákat egy előregedett akácös helyére. Vadgyümölcsök társaságában tölgy, cser, juhar és kőris növekszik itt a vadháló által nyújtott biztonságban. A védelmi vonalat majd csak azután távolítják el, amikor az erdő rész fái olyan magasságot érnek el, hogy a szarvasok nem tehetnek kárt bennük.

Autók tízezrei, embertömeg, „lesből támadó” elektromos rolleresek között élő budapesti emberként nagyon éles számomra a kontraszt, amelyet a főváros forgatagához képest ez a hely adott nekem pár óra alatt. Miközben értékelem a csendet, a látványt, az illatokat, a hangokat, mindent, amit itt a Mecsek erdeiben kaptunk, megfordul a fejemben, hogy vajon mennyire tud ennek a helynek örülni Szűcs János. Egy olyan ember, aki hivatásszerűen tölti itt a napjait: „Korábbi főnököm egy értekezleten azt javasolta nekünk, hogy az erdőn végzett munkánk ne váljon napi rutinná, vigyázzunk, hogy ne égjünk ki benne. Ha kimegyünk az erdőre, akkor ne csak azt nézzük, hogy például hol lenne szükség egy kis gyéritésre, hanem egészében figyeljük az erdőt, hogy észrevegyünk olyan apróságokat is, amiket ez a hely képes nekünk nyújtani. Azt mondta, néha egyszerűen csak járjuk az erdőt. Eleinte nem értettem, hát kint vagyok az erdőn napi nyolc órát, még ezen felül is itt sétálgaszak? Aztán egy kis idő után leesett, milyen jó ide úgy kijönni, hogy nem csinálok semmi olyat, ami munka. Leülök, nézem a felhőket, nézem a madarakat, figyelem a hangokat. Közelebb engedem magamat a teremtett világhoz.”

■ BALCZÓ MÁTYÁS

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

most már szigorúan tilos kivenni, hiszen élőhelyet nyújtanak madaraknak, védett rovaroknak. „Ha ott, a két bükk között elnézel kicsit messzebb, pont látsz egy ilyet, ami tele van odúval. Abban biztosan több madárcsalád is lakik” – kapok élőben illusztrációt a madárotthonul szolgáló maradványfákhoz.

A globális felmelegedés kérdése sajnos itt sem megkerülhető. Az erdész azt is elmondja, milyen veszélyek fenyegetik a hazai bükkösöket: „Az már most látszik, hogy a klímaváltozás, a folyamatosan emelkedő átlaghőmérséklet miatt a bükk élőhelye Magyarországon jelentősen össze fog zsugorodni a következő mintegy fél évszázadban. Ez a mostani

hetven-nyolcvan év múlva is életképesek lesznek. Úgy gondoljuk, hogy a tölgy, a cser, a hárs jobban fogja bírni a megváltozó éghajlati körülményeket.”

KÖZEL A TEREMTETT VILÁGHOZ

A bükköst magunk mögött hagyva haladunk tovább. Éppen csak csörgedező patakok gázlóján hajtunk keresztül, majd a „nagydiófánál” jobbra kanyarodunk. Érdekesség, hogy magát a fát már kivágták, azonban nevében tájékozási pontként tovább él a váraljaiak mindennapjaiban.

Olyan helyre érkezünk, ahol Szűcs János a természetes felújításra mutat nekünk példát. Az imént megtekintett, alj-

Pecz Samu, a gótikus funkcionalista

*Róka Enikő művészettörténész
a protestáns templomépítészet kiemelkedő hazai alakjáról*

„Pecz Samu pályája során a templomépítészetben, azon belül is a protestáns templomok tervezésében volt a legsikeresebb, s a 19. század utolsó évtizedére az utóbbi terület magyarországi szakértőjévé vált” – fogalmaz az építész életművét feldolgozó könyvben Róka Enikő. Az idén száz éve elhunyt építészről a Budapesti Történeti Múzeum Fővárosi Képtárának vezetőjével, Pecz Samu templomépítészetének kutatójával beszélgettünk.

FOTÓ: KOLLER K. TAMÁS / MNM ONLINE KATALÓGUS (1895 KÖRÜL)

– A mester-tanítvány viszonynál szintén felfedezhetjük a felekezeti kötődést, hiszen Pecz mestere, Schulek Frigyes is, és tanítványa, Sándy Gyula is evangélikus volt. Mindhárman a protestáns templomépítészetben belül a centrális térből való kimozdulást képviselték.

– Schulek a szegedi református templomnál gondolta újra a protestáns templomok centralizáló problematikáját. Háromszög alakú épületközpontot talált ki. Ezt fejlesztette ötszögűvé Pecz. A kérdés az volt, miként lehet egy funkcionális protestáns templomot úgy megépíteni, hogy a szószék és az oltár a középpontban legyen. Ez nem új probléma, lényegében a protestáns felekezetek kialakulásával egyidejű. Az elvárás azonban, hogy az épület a stílusában is megfeleljen a templom funkciójának, már a historizáló gondolkodáshoz köthető. A funkció és a stílus összekapcsolásának az igényéből következett, hogy az egyházi építészet „csúcskorához”, a középkorhoz kellett visszanyúlni. A centralizáló templomalaprajz és a középkori stílusok társítása Schulektől jön, de valójában Pecz volt az, aki ezt szisztematikus rendszerbe foglalta. Az, hogy a Schulek és Pecz által felvetett problematika miként jelenik meg a következő generáció, így Sándy Gyula építészetében, jól feltárt. Ezzel főleg Vukoszávlyev Zorán [müemlékvédelmi szakmérnök, a Műegyetem Építésztechnológiai Kara Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének docense – a szerk.] és Baku Eszter [a Műegyetem Építésztechnológiai Kara Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének tudományos segédmunkatársa – a szerk.] foglalkoztak. Utóbbinak

e témában kiváló tanulmánya olvasható a Credo evangélikus folyóirat 2015/2. lapszámában [A 20. század első felének centrális templomai címmel – a szerk.].

– Pecz Samu meghatározó szakrális épületei közül is kiemelkedik a fővárosi Szilágyi Dezső téri református templom. Ebben a református tételrendezés peczi újragondolása csúcsonyul ki.

– Pecz 1888-ban protestáns templomokról megjelentetett publikációja szerint az ideális református templom ötszögű centrum köré szerveződik, amelynek közepén található az úrasztala. Ezt a koncepciót végül – szerencsénkre – a Szilágyi Dezső téri templom következtetesen végig is tudta vinni. Az épület külsejének kialakításában nagyban támaszkodott Friedrich Schmidt bécs-fünfhausi templomának formai megoldásaira. Ebben a templomban Pecz egész gondolkodásmódja benne van. Ennek lényege a funkcionális, formailag pedig a gótikus stílusválasztás, a következetes középkori formavilág alkalmazása.

– 1903-ban került sor a budapest-fasori evangélikus templom és gimnázium építésére. Ennek tervezése, előkészülete is izgalmas történet.

– A Deák téri evangélikus iskola már kicsinek bizonyult, ezért az evangélikus egyház egy másik iskolát tervezett építtetni. Először a Deák tér környékén kerestek telket, de az ingatlanárak csak kis alapterületű intézmény építésére adtak volna lehetőséget. Akkor a fasori iskola környéke még nagyban beépítetlen volt, így a telkek sem kerültek sokba. Ez tette lehetővé, hogy ne csak iskola, hanem templom is épüljön. Pecz a tervezés elejétől segítette az előkészületeket, ugyanis az egyház felkérte tanácsadónak. Az első nyilvános pályázaton nem indult, végül – minden bizonnyal evangélikus egyházi kapcsolatainak köszönhetően – mégis ő kapta a megbízást a tervezésre.

– Pecz Samu evangélikus családba született 1854-ben. Iskoláit először Terézvárosban, majd a Deák téren is e felekezet intézményeiben folytatta. Felnőttként nemcsak templomba járó, de presbiter is volt. Mennyire lehetett hatással a lutheri elvek szerinti istenhit Pecz pályájára?

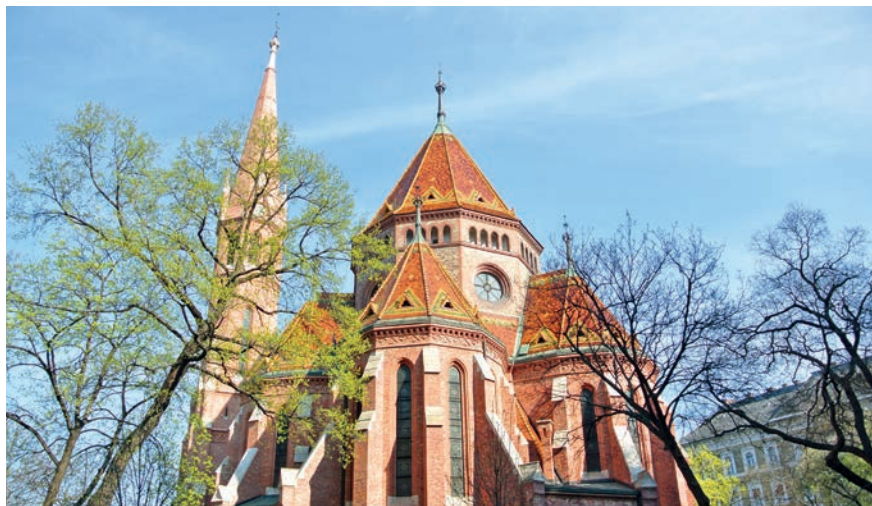
– Mindenképpen. Kötődéseink alapvetően meghatározzák a gondolkodásunkat. Pecz mindig a funkciónak rendelte alá az épületeit, kiindulópontja az volt, hogy egy épület milyen célt fog szolgálni. A templom épületének, a benne folyó szertartásnak megfelelő struktúrát tudott alkotni, valószínűleg nem függetlenül attól, hogy a protestáns liturgiát nemcsak jól, de belülről ismerte. Így válhatott a protestáns templomépítészet hazai szakértőjévé.

FOTÓ: SZILÁGYI LENKE

– Ez a templom lett hazánk első kéthajós evangélikus temploma.

– Pecz első terve az utcafont másik végén álló egyhajós, egyenes záródású templom volt. Későbbi tervén már a Bajza utca és a Városligeti fasor sarkára került ugyanaz a szakrális tér. Ezt követte a kéthajós terv, ami Magyarországon valóban újjáépítésként számított, ugyanakkor a német templomépítészetben ez már bevett forma volt. A templom belső berendezésén és díszítésén nem kisebb művészek dolgoztak, mint többek között Benczúr Gyula és Róth Miksa. A templomról, annak teológiai és művészettörténeti átgondoltságáról Gálos Miklós művészettörténész kiváló tanulmányát ajánlom, ami átfogóan bemutatja a fasori templom koncepcióját, teológiai összefüggéseit. Ez az említett *Credo* folyóirat 2015/1. lapszámában olvasható [*Egy eltévedt angyal címmel – a szerk.*].

FOTÓ: COMMONS.WIKIMEDIA.ORG

A budapesti Szilágyi Dezső téri református templom

– Milyen építészeti gondolkodást mutat a fasori épületegyüttes?

– Az iskola és a templom nagyon szépen össze van hangolva, ez is a historizáló gondolkodás nagyon tiszta megnyilvánulása. Pecz felfogása szerint a templomnak a funkciójából következően középkori stílusúnak kell lennie. A homlokzat ugyanakkor nagyon visszafogott rendszer, szegmensíves ablakokkal tagolva. Az iskola belső terei azonban már reneszánsz elemekkel vannak díszítve: antikizáló fejezetek, volutával [*csigavonalú építészeti díszítőmotívum – a szerk.*] zárt ajtók, neoreneszánsz díszterem, vagyis stílusában markánsan eltér a templomtól. Ennek kettős oka lehetett. Egyfelől az oktatás, a tanulás képzetéhez a reneszánsz történetileg jobban kapcsolható, másrészt ezeknek a formáknak a kialakítása sokkal olcsóbb, mint a gótikus boltozatoké. És ne feledkezzünk meg a protestáns etikáról: a fölösleges költségek nem megengedettek. Ami a templomnál indokolt, az iskolaépületnél már nem, így ez utóbbi esetében visszafogottabb, kevesebb költségből kivitelezhető, reneszánszt idéző formavilág jelenik meg. Ez az összetettség szépen tükrözi a korszak gondolkodását és Pecz és az egyház racionalizmusát.

– Pecz Samu világi középületei közül emeljük ki a Központi Vásárcsarnokot és a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának épületét.

– A vásárcsarnok épületén a historizáló és a mérnökipítészet összekapcsolása tanulmányozható. A sokhajós vas- és üvegszerkezet gyönyörűen látszik, miközben a főhomlokzat neoromán formákat idéz. A modern anyagok használata (vas, üveg, beton) más épületein is megjelent,

de azokon nem ilyen látványos a jelenléte. A modern, mérnöki, funkcionális gondolkodás a műegytemi könyvtár vagy az Országos Levéltár épületén is érzékelhető, ezeket úgy tervezte, hogy a szerkezet tovább folytatható legyen. Önéletrajzában 1920-ban is írja, hogy mivel egy levéltár és könyvtár állománya állandóan nő, így idővel betelik, ezért olyan helyre kell építeni ezeket, ahol valamilyen módon később bővíteni lehet. A levéltárnál a levéltári szárnyak nagyon takarékosan és modern struktúrával lettek megépítve. A raktár-részen a homlokzaton egy szint belül két szintet takar. A méltán híres Virág Csaba tervezte Mavir-székház sajnálatos lebontását követően most van folyamatban, hogy a levéltár épületének Pecz eredeti tervei szerinti bővítése megtörténjen. Az épülettömb megvalósítása érthető és elfogadható, hiszen annak funkciója indokolt, de a meglehetősen nagy és mára funkció nélkülivé vált, a maga korában is sokat kritizált torony visszaépítése igen problematikus.

– A Pecz-életmű feldolgozásában mérföldkönek számít a Holnap Kiadó Az Építészet Mesterei sorozatában Gy. Balogh Ágnes műemlékvédelmi szakmérnökkel közösen írt és idén megjelent nagyívű monográfiája. Milyen újdonságot hozott önnek ez az átfogó feldolgozás?

– Lenyűgöző volt szembesülni Pecz Samu tájékozottságával, egyben a korszak igényességével. Pecz jól ismerte és olvasta a külföldi folyóiratokat, követte a nemzetközi szakmai eredményeket. Ez részben elvárás is volt, a levéltár tervezésénél külföldi példák – köztük volt Pecz is – járta végig Európa legújabb levéltárait, könyvtárait annak érdekében, hogy a szakmailag legigényesebb végeredmény születhessen. Pecz tervein szépen nyomon követhetők a kortárs építészeti hatások.

– Szeptember 1-jén ökumenikus istentiszteletet tartottak Pecz Samu sírjánál, amely alkalom egyben a Pecz-emlékévé kezdetét is jelenti. Milyen programok várhatók még?

– Pecz újraértékelésének a folyamata az 1990-es évek elején indult el, az emlékévé ennek bizonyos értelemben a betetőzése. Idén konferencia lesz Pecz Samu építészetéről, ahol a történeti előadások mellett a helyreállítások kérdésével is foglalkozni fognak a szakértők. A műegytemi könyvtárban pedig szeptember 20-tól Pecz-kiállítást is megtekinthet a közönség.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Ateisták ha matekoznak

„Akiknek elégük van a »keresztény Magyarország« szólamából, az egyházak és az állam összefonódásából, a régimódi kereszténydemokráciából, azoknak fel szeretnék hívni a figyelmét arra a lehetőségre, hogy a népszámláláson vallják magukat kifejezetten ateistának, felekezeten kívülinek, vagy megtagadják a válaszadást a világnézeti kérdésre” – olvasható a Magyar Ateista Társaság kampányfelhívásában, amelyből kiderül, azt szeretnék elérni, hogy a magukat kereszténynek vallók aránya ötven száza-

saság arra buzdítja az embereket, hogy vallják magukat istentagadónak.

Én nem háborodtam fel, amikor szembejött velem ez a hír. Talán még kicsit kellemetlenül is éreztem magam, amiért a téma iránti érdeklődésem, az ennek mentén azonnal beinduló gondolkodás, hogy hívőként, újságíróként hogyan közelítem meg ezt a kérdést, jóval erősebb volt bennem, mint hogy valami olyat pufogjak magamban, hogy „na, ez aztán már tényleg több a soknál, megálljt kell nekik parancsolni”.

magát kereszténynek, akkor meg éppen csak egy paraszthajszálnyival, de Magyarország keresztény? Az önáltatás kérdése a hívő keresztényekre is vonatkozik. Vagyis: ha a magyaroknak több mint a fele kereszténynek, valamilyen felekezethez vallónak mondja magát, akkor minden oké, ám ha éppen csak alatta van az ötven százaléknak, akkor itt a világvége, már nem keresztény ország a hazánk?

Nem új keletű és egyáltalán nem is magyar, még csak nem is kizárólag európai jelenség, hogy a világi hatalmat gyakorló politikai erő valamilyen formában a kereszténység védelmezőjeként határozza meg magát, erre hivatkozva jelöl ki morális mozgásteret a társadalom számára, foglal törvénybe, rendeletbe követendő vagy éppen üldözendő viselkedési formákat. A kereszténység sok évszázada van jelen a világi hatalom eszköztárában mint politikai termék, amely alkalmas arra, hogy a felületes szemlélő megítélésében a kereszt össze-mosódjon a hatalomért folytatott harccal.

Kereszténynek lenni ugyanolyan könnyű, mint amennyire nehéz. Könnyű abból a szempontból, hogy Jézus által pontos használati utasításunk van önmagunkra nézve, vagyis a vele kötött szövetség által tudjuk, Krisztus követőjeként hogyan lehetünk hasznosak mások számára, hogyan lehetünk hasznos építői az Isten országának.

Amikor még nem volt élő hitem – amikor még csak hinni akartam, amikor a kérdésre, hogy hívő vagyok-e, azt feleltem, hogy igen, mert ezt illik, ezt kell mondanom –, akkor talán kiakadtam volna egy ilyen ateista kampányon, amely Isten tagadására buzdít. Kicsit faramuci módon éppen a hitre jutásom adja meg azt a belülről fakadó, lelki komfortot biztosító elfogadást, amelynek része az is, hogy nem fordulok ellenségesen azok felé sem, akik kampányt hirdetnek az ellen, aki megváltoztatta az életemet. Ha félnék a Magyar Ateista Társaság kampányától, nem lennék szabad – éppen a félelem miatt.

Márpedig a szabadságomat, az ezzel együtt megélt kereszténységemet a lelket szétvető öröm, az engem elragadó, kegyelmi ajándékaim szerint szolgálatra hívó Jézus Krisztus adja meg.

■ – BALCZÓ –

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

lél alá csökkenjen. Az előző, tizenegy éve megtartott népszámláláson 54,19 százalék tartotta magát kereszténynek, ugyanakkor felmérésekre hivatkozva a Magyar Ateista Társaság jó esélyt lát arra, hogy a magyar társadalomnak csak kevesebb mint fele keresztény.

Feltételezem, ezeket a sorokat látva (vagy korábban, más felületen találkozással a hírrel) sok olvasónk felháborodik, de legalábbis felszökik a szemöldöke, hiszen keresztény emberben nyilvánvalóan masszív ellenérzést válthat ki, ha egy Isten létezését kategorikusan elutasító tár-

Nem kell. Egyrészt azért nem, mert nemcsak hogy nem látom igazi jelentőségét annak, hogy a magyaroknak több vagy kevesebb mint fele mondja magát kereszténynek, hanem mert magát a célt, a magukat kereszténynek vallók arányának ötven százalék alá csökkentését meglehetősen önáltató célkitűzésnek találom. Mert mi lesz akkor, ha csak 49,99 százalék mondja magát (valamilyen formában) kereszténynek? Ez alapján kijelenthető, hogy Magyarország nem keresztény ország többé, mert kisebbségbe kerültek a keresztények? És ha 50,01 százalék vallja

Őszi mozimustra

Gazdag életművek és nehéz életutak a filmvászonon

JELENTFOTÓ A MAGASSÁGOK ÉS MÉLYSÉGEK CÍMŰ FILMBŐL

Magasságok és mélységek. Egy ország figyelte aggódva a híreket 2013 májusának végén, amikor a Mount Everest első magyar meghódítója, Eröss Zsolt a társával együtt eltűnt a Himalájában. Bár mindenki más még reménykedett, Magyarország legeredményesebb és talán legnépszerűbb magashegyi hegymászójának felesége, Sterczer Hilda élő adásban jelentette be, hogy felesleges az újabb mentőexpedíciók szervezése. A következő hetekben a média szisztematikusan próbálta megtörni az asszony keménységét.

Első egész estés filmjében Csoma Sándor, számos nemzetközi hírű kisfilm rendezője a férfi elvesztésének fájdalmát a feleség, Sterczer Hilda szemszögéből ábrázolja. A főszerepben az erdélyi származású Pál Emőkét láthatjuk, míg Eröss Zsoltot Trill Zsolt alakítja.

A szeptember 22-től a mozikban látható életrajzi film fontos képet ad egy tragédia utáni talpra állásról, a gyászfeldolgozás fázisairól, a hit kapaszkodóként való megjelenéséről, ezáltal mutatva reményt adó utat a jövő felé.

Szemrevaló. A svájci nagykövetség, az Osztrák Kulturális Fórum és a Goethe Intézet közös szervezésében október 6–16. között rendezik meg a tizenegyedik Szemrevaló filmfesztivált. A budapesti helyszín a Művész mozi lesz, október 10-e után Debrecenben, Szegeden és Pécsen is vetítik majd a filmeket. A fesztivál a *Csoda szép* című német alkotással nyit, amely öt, különböző generációkhoz tartozó nő sorsán keresztül jeleníti meg a női szerepek változását.

A fesztivál a német nyelvterület legfrissebb filmjeiből ad idéltőt, ezúttal is eredeti nyelven, magyar felirattal. Stílusosan tizenegy filmet vetítenek, köztük több fesztiváldíjas alkotást, mint például a *Kedves Thomast* – amely kilenc elismerést nyert el az idei Deutscher Filmpreis (Német Filmdíj) gáláján – vagy a *Grosse Freiheit* című osztrák–német koprodukcióban készült filmet, amelyet Cannes-ban a zsűri különdíjával jutalmaztak, és azóta hús nemzetközi fesztiváldíjjal, köztük a legjobb operatőrnek és a legjobb filmzenének járó Európai Filmdíjjal is elismerték.

A *Szemrevaló* filmfesztiválon idén is társadalmi kérdések állnak a középpontban, így látható lesz a Sisi-mítoszt újraértelmező

JELENTFOTÓ A FÜZŐ CÍMŰ FILMBŐL

Fűző, valamint a *Le Prince* és a *Toubab* című alkotás, utóbbiak a menekültháttérű emberek problémáiról beszélnek többféle megközelítésben.

További információk a Szemrevalofesztival.hu oldalon találhatóak.

Toldi. Jankovics Marcell utolsó egész estés animációs filmje október 20-tól lesz látható a mozikban. Arany János elbeszélő költeményének főszereplője egy igazi magyar „szuperhős”. Toldi Miklós történetén keresztül tanúi lehetünk egy irgalmatlan erejű kamasz fiú felnevelésének, aki megtanulja használni és uralni a saját képességeit, hogy Nagy Lajos király leghíresebb lovagjává válhasson.

JELENTFOTÓ A TOLDI CÍMŰ ANIMÁCIÓS FILMBŐL

Jankovics Marcell és Csákovics Lajos rendezők animációs filmjében nemcsak az ármánykodó bátytal való viszályt és az önmagát kereső ifjú belső vívódásait követhetjük nyomon, de teljes gazdagságában megjelenik benne a lovagi világ és a magyar puszták, illetve a lópók is. Együtt barangolunk Toldival a mocsárban és a 14. századi Pest utcáin, ahogy mindennel és mindenkiel szembeállva küzd az igazságért.

A filmrendező utolsó alkotása szöveghűen viszi vászonra Arany János költeményét. A *Toldi* rendkívüli, festői szépségű képanyaga a *Magyar népmesék* sorozatot is jegyző Kecskemétfilm nyolcvan alkotójának több mint hároméves munkáját dicséri.

EvÉlet-infó

Kentrosaurus és a lámpás

Pedagógusok Luther kiadós könyvekből merítettek tanítási ötleteket

Lelkesedés és rengeteg sziporkázó ötlet lett a közös gondolkodás eredménye az aszói pedagógus-tanévnyitó konferencia óvodapedagógusok és tanítók részére meghirdetett műhelymunkájának augusztus 26-án. A huszonhat résztvevő a Luther Kiadó idén nyáron megjelent kötetei közül kettővel ismerkedett meg közelebbről Boda Zsuzsa szerkesztő és Valentinyi Erika pedagógiai szakértő segítségével: a Dinós áhítatok című könyvvel és az Igéző jelek című színezőfüzettel.

A három-négy fős csoportokban dolgozó pedagógusok a műhelymunka elején valószínűleg maguk sem gondolták, mennyi keresztény nevelési lehetőség rejlik a több millió éve kihalt óslények tulajdonságaiban. Michelle Medlock Adams *Dinós áhítatok* című könyve ugyanis úgy mutat be hetvenöt egykor élt dinoszauruszt, hogy egy-egy jellemzőjüket párhuzamba állítja egyes bibliai személyek tulajdonságaival vagy egy-egy igehely üzenetével.

Az aszói tanévnyitó napon az evangélikus oktatási intézmények pedagógusai – miután elolvasták az adott fejezetet – végtelen kreativitással gyűjtötték össze azokat a tanítási ötleteket, amelyeket szívesen alkalmaznának a kiadványok feldolgozása során.

A gyermekcsoportokban a testi, szellemi vagy lelki másság elfogadása és elfogadtatása nem mindig egyszerű. A kis agyméretéből fakadóan nem túl okos *Kentrosaurus* kialakított magának egy módszert, amellyel megvédhette magát, és ezzel vált egyedivé. Így az ő példája segítséget adhat a pedagógusoknak, hogy akár a drámajáték módszerével, akár a testnevelésóra keretében rámutassanak: még a kevésbé jól tanuló gyermekeknek is vannak olyan egyedi

FOTÓ: BALLA MÁRIA

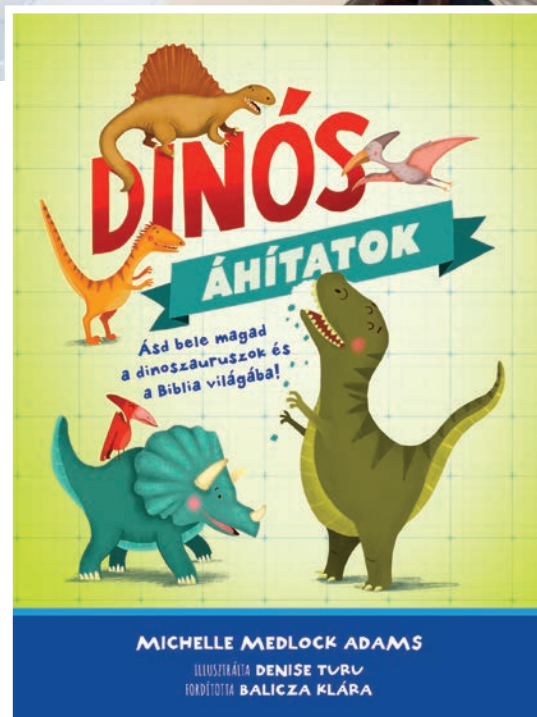

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON / EVANGÉLIKUS NEVELÉS

és értékes tulajdonságaik, amelyekkel kitűnhetnek társaik közül.

A *Dinós áhítatok* című kiadvány egyes fejezetei mellett a harminchat egyházi szimbólumot és négy virágmotívumot bemutató *Igéző jelek – Keresztény szimbólumok és magyarázataik Luther-idézetekkel* című könyvhöz tartozó színezőfüzet egy-egy szimbólumát is közelebbről megismerhették a résztvevők. A keresztény jelképek újabb ötletáradatát indították el a pedagógusokban, hiszen a hal jó kiindulópontot jelenthet a víz világnapján, a kakas a teremtés hetén vagy az életfa – Jézus keresztyére utalva – nagypénteken.

A másfél órás műhelymunka során elhangzott ötleteket felsorolni is nehéz lenne, mert a dinók és a keresztény szimbólumok minden tantárgyhoz kiválóan csatlakoztathatók. A dinók méretei például jó számolási feladatot adhatnak matematikaórán, a szimbólumok elkészítése pedig a vizuális nevelés keretében kamatoztatható; a jelképek alapjául szolgáló bibliai történeteket dramaturgiailag is kiválóan fel lehet dolgozni hittan- vagy épp magyarórán. A szekcióbeszélgetés résztvevői még dalra is fakadtak, hiszen az egyházi szimbólumok sok esetben egyházi énekekhez vagy népdalokhoz is jól köthetők.

Ugyan a dinoszauruszok földjére már nem utazhatunk el, de az *Igéző jelek* című könyv remek kirándulási tippet kínál. A kötet ugyanis a főváros 16. kerületében, Mátyásföldön található evangélikus templom festett mennyezetkazettái alapján készült. A kis, ékszerdoboz szépségű épületet érdemes személyesen is felkeresni és a szimbólumokról megszerzett ismereteket „élesben” is feleleveníteni.

■ B. Zs.

Egy könyv szükség idejére

Sajnos vannak olyan élethelyzetek, amikor elnémul a hang és elbizonytalanodik a szó. Ez történt velünk a pandémia idején, amikor szembe kellett nézni egy láthatatlan, mégis félelmetes vírussal, amikor szinte egyik pillanatról a másikra veszélybe került az élet, s hosszú időre lehetetlenné vált a személyes kapcsolattartás. Elakadt a szavunk is, látva, hogy világszerte milyen pusztítást és milyen fájdalmat tud okozni egy ilyen apró kis szörnyeteg.

Még el sem múlt az egész, éppen csak egy kicsit könnyebbülhettünk meg, amikor újabb nehéz időszak tört ránk: mellettünk kitört a háború, amelynek félelmét a mostani generációk még meg sem tapasztalhatták. Megindultak a menekültek, asszonyok és gyerekek, idősek és betegek, akik egész addigi életüket csomagolták be táskáikba, hogy megmentse az életüket, remélve a lehetséges visszatérést. Megindító volt (és ma is az) látni, hogy azonnal megindult a segítségnyújtás számtalan módja, emberek és közösségek vették fel a küzdelmet a kiszolgáltatottság tapasztalatával szemben. Összezavarodott az élet, terhelte váltak a beszélgetések, új vagy megújuló értelmüket keresték a szavak.

Amikor Szabó Lajos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem nyugalmazott egyetemi tanára felkért nyolcvanhat szerzőt, hogy írjanak egy-egy imádságot, meditációt, személyes történetet, az volt a célja, hogy segítsen imádkozó- vagy beszélgetőtársat találni, amikor mindez talán nehezebb, mint ahogyan megszoktuk. „Aranyat ér egy társ, aki meghallgat, akinek a szeméből sugárzik: odafigyel rám. Amíg nem találunk rá, mindig ott feszül bennünk egy bizonyos nyugtalanság. [...] Ebben a könyvben útítársainkká lesznek azok, akik életük egy-egy történetét megosztják velünk, és helyet foglalhatnak a belső szobájukban is, amikor az imádságaikat olvassuk. A mi saját imáinkra is bátorítanak az írások” – olvasható a kötet bevezetőjében.

A szövegek írásakor már tombolt a pandémia, de a háború még hallgatott. A könyv megjelenésekor már a háború is megkezdődött, ezért kétszeresen is a szükség idejét éltük. A kötetben olvasható írások mégsem pusztán a veszélyekkel akarnak szembeesíteni, még kevésbé a nyomorúságban teológiailag moralizálni, hanem az élet szépséges és fájdalmas egészét érintik, hét nagy téma keretében foglalva.

A kötet imádságait, meditációit és történeteit – kétszáznyolcvanból kétszázhatvenkettőt – nyolcvanhatan írták: evangélikusok, reformátusok, római katolikusok. Beengednek imádságos életük belső szobájába, beavatnak Istenhez fűződő kapcsolatukba és életlátásukba. Közös vonásuk, hogy nagyon őszinték. Hangot adnak kétségnek és bizonyosságnak, félelemnek és bátorságnak, de legfőképpen annak, hogy vágyakoznak Isten közelébe. S milyen különös: az imádság szavaiban eltűnnek a felekezeti határok, marad a szavak méltósága, hitelessége, alázata és őszintesége. Ugyanígy a meditációk és történetek leírásaiban is: életszerűségük, természetességük jólesik a léleknek, közel hoznak egymáshoz sorsokat és gondolatokat. Annyi bátorítás, vigasztalás van a szavakban, mondatokban, hogy valódi segítőknek válnak. Bátorítanak, ösztönöznek, őszinteségre készítetnek, biztatnak, hogy Isten várja a szavainkat, a másik ember pedig várja találkozásunkat.

A szép kötésű és igényes kiállítású kötet ajánlható mindenkinek, aki egy könyv lapjain szívesen beszélget másokkal, kész belépni mások imádságos belső szobáiba, megismerni gondolataikat, történeteiket, hogy ezek által is formálódjanak, biztosabbá váljanak saját hangjai.

A háború kitörésekor a határmentén szolgáló református lelkipásztorok (is) hirtelen nagyon nehéz helyzetben találták magukat. Kétségbeesetten jöttek a menekültek, s az első napokban – a szertetszolgálatok megérkezéséig – különleges terhelésnek voltak kitéve.

Helyállásuk, kitartásuk, gondoskodó szeretetük hitvalláserejű lett. A menekültekről sokan gondoskodtak, a Tiszántúli Református Egyházkerület Pasztorációs Intézetében azonban úgy gondoltuk, hogy kollégáink is megérdemlik a köszönetet és a bátorítást. A Luther Kiadó nagylelkű engedményt adott, ennek köszönhetően ezzel a kötettel ajándékoztuk meg lelkipásztor-kollégáinkat. Hálásan és örömmel fogadták: „Jól jön, szükség idején is.”

■ BODÓ SÁRA

Az írás a Tiszántúli Református Lelkésztovábbképző Intézet Igazság és Élet című szakfolyóiratának 2022/3. számában megjelent cikk rövidített változata.

Szabó Lajos (szerk.): *Imádkozz velünk! Imádságok, történetek.* Luther Kiadó, Budapest, 2022. Ára 3900 Ft 3120 Ft. Megvásárolható a Luther Kiadó könyvesboltjában és webáruházában (Lutherkiado.hu)

Istennel egy csésze kávé mellett

Kézközelben Prodán Márta új kötete

Jó ideje borús, baljós fellegetek látunk a fejünk felett. A legjobbkor érkezik az olvasókhöz Prodán Márta *Felettem az ég* című kötete. Hogy miért? Hitben járó, érzékeny, művelt kortársunk – aki feleség, édesanya – elmeséli, hogyan látja ő az eget, a szó szoros és átvitt értelmében egyaránt. S ez nekünk gyógyír, vigasz, szépség, irányba állítás. Húsz írását olvasva beléphetünk a magát nem írónak, hanem író embernek aposztrofáló szerző belső szentélyébe. Odatelepedhetünk reggeli csendjébe, ahol együtt hallgat Istennel egy csésze kávé mellett. Jó érzés, hogy beenged benső világába.

Lírai tűnődés, elmélkedés, költészet és széppróza. Fények, csendek, hangok, hangulatok, harangszó, dombtető, völgyre néző ablak, papíron sorokat karcoló töltőtoll sercegése. Forró kávé a hideg reggelen. Világító ablakok mögött rejlő történetek a hajnali buszról nézve, úton az ipari parkon át a városba. Záporeső, kertben felvert sátorban alvás, őszi estén tűzrakás az udvaron a csillagos ég alatt. Vasárnap hajnal, tetőtéri szoba. Lábadozás agyműtét után. És megint csend, mert a fontosságok ott történnek – ezek mind és még sok fényforrás ez a kötet.

Prodán Márta első könyve, az *Egy asztalnál a világ* 2020-ban jelent meg, válogatásként a szerző *Szösszenetek* című blogjából. A most kiadott folytatásban újabb húsz írást vehetünk kézbe, a szerző saját fotóinak elegáns pasztellillusztrációival kísérvé. A legkisebb táskában is magunkkal vihető útitárs, a legsúfoltabban pakolt éjjeliszekrényen is helyet talál, és maradni fog kézközelben.

Ez a könyv (és a blog) behúz. Mi is úgy nézünk majd a hétköznapi apróságokra, ahogy ő: az út mentén heverő történetek hatással vannak ránk. Elindít, ahogy egyik írásában önnönmagát, a fény felé. Oda, ahol hálával lehet megélni a hétköznapot; s akkor az ünnep is jól érkezik.

„Az élet sokkal több, mint ami szabad szemmel látható” – írja. Látásmódja egyedí, mégis olyan ismerős, otthonos. Felébreszti bennünk a vágyat olyan dolgok iránt, amelyek elhordozhatóvá teszik a sokszor nehéz időket. Istenképe, teológiai látása megérlelt, átgondolt, összetett:

a szabadítástörténetről, feladatunkról a világban éppúgy tud újat mondani, mint arról, hogy a sebzettségnek is helye van az életben: „Törekeny világban élünk, az összetöretés elkerülhetetlen.”

„Bízom benne, hogy amit írok, megérinti a szíveket, s eléri a célját. Segít szebben, mélyebben élni” – reménykedik. Mintha beszélgetne velünk, olvasóival, sallangok nélkül, a lényegről, mert a legmélyén ott van mindenben Isten. Prodán Márta olvasottsága, kulturális kincsesládájának felnyitása az olvasót is keresgélésre készíti: az élet nagy ajándékait rejtik a könyvek, de akár az enyhet nyújtó épületek, templomok vagy a zajosan is csendet kínáló kávéházak.

A kötet címadó írása sokaknak szolgál válaszul az örök kérdésre: Hívóként hogyan élhető meg egy betegség, egy krízis? Mi történik, ha a szeretet erőtlenség és szenvedés formájában érkezik? Amikor nem találjuk a szenvedés mögött annak értelmét? A hit rítusainak megtartása ekkor megtarthat minket, míg felfénylik a tudás, hogy nem vagyunk egyedül. Hiteles, amit jóról és rosszról mond; megtudjuk, mit élhet át egy fiatal nő, anya, aki agyműtétre készül, majd kórházi lábadozása idején járja be a fájdalom, a félelem és az istendicséret útjait.

Meglátni az apró dolgokban a nagy-szerűt, a végtelent – minden sorával erre tanít. Nem magas pulpitusról osztja az élettapasztalatot, hanem olyan kortársunkként, aki nagyon is tudatában van annak, hogy milyen nehézségekkel küzd a teremtettség. Saját cserépedény voltát

Prodán Márta: Felettem az ég. Összegyűjtött írások. Luther Kiadó, Budapest, 2022. Ára: 3400 Ft 2990 Ft. Megvásárolható a Luther Kiadó könyvesboltjában és webáruházában (Lutherkiado.hu)

is feltárja, betegségét, félelmeit. Sötétség, fájdalom, árnyék is része az életünknek. A hitért is kell olykor küzdeni. És vannak válasz nélkül maradó kérdések. De valaki van, aki ott van akkor is. És Prodán Márta ezt tudja, megvallja: esszéiben rámutat az erőforrásra. A hitre, a Teremtőre, minden szépség, jóság és igazság forrására, aki a nagyvilágot és az apró, törekeny testbenlélekkel élő embert is egyformán óvja, vezet, szereti, magához öleli. Az ölelés, az Isten ajándéka persze családi, baráti, gyülekezeti, tágabb közösségi körből is árad, áramlik – ahogyan írja a szerző.

Kulcsmondatok vannak a *Felettem az ég* című könyvben. Kijegyzeteltem néhányat, jó lesz elővenni, ha szükséges – köszönet érte! Egy személyes beszélgetés során, kedvenc Margherita-pizzája mellett, tekintetünkkel keresve valami kéket – mert az a szeretet színe, nem a piros –, megkérdezném majd: második kötete megjelenésekor milyen felette az ég?

■ S.-K. D.

Karszalagok

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: SZABÓ DÁVID KÁROLY

Valamikor augusztus elején egy anyuka odajött hozzám, és kezembe nyomott egy kis nejlonzacskót. A lánya a Szélrózsán önkénteskedett, a találkozó végén poénból „zsákmányolt” egy marék megmaradt, felhasználatlan karszalagot, de utólag nem tudott vele mit kezdeni, az anyuka meg úgy gondolta, én mégiscsak jobban tudom, mire lehet ezeket használni. Hát tényleg tudom: semmire.

Pedig azok közül, akik ott voltak, sohan ma is örömmel hordják azt a kis szalagot – nekem praktikus okokból le kellett vennem, pedig néha jó lenne, ha rajtam lenne, és emlékeztetne arra a néhány napra, a koncertekre, a beszélgetésekre, az elcsendesedésekre és a közös röhögésekre. Teljesen megértem, ha valaki számára az a karszalag sokkal többet jelent egy kis vászoncsíknál: élményeket, szívbeli kincseket rejt magában. Mert egyetlen, mert ott volt a kezén, amikor a csodák történtek vele. De egy zacskónyi felhasználatlan karszalag milyen csodákat őriz?

Vannak ilyen tárgyak, amelyek csak a gazdájuknak jelentenek kincset. Épp most jutott eszembe: milyen poén lenne szerezni egy jegyet a Rolling Stones bécsi koncertjére! Igaz, hogy az már régen volt. Igaz, hogy én nem lehettem ott, épp akkor voltam a Szélrózsán. De utánakérdeztem, hátha van olyan ismerősöm, aki ott volt, és egy napra kölcsön tudná adni az emlékebe eltett jegyét. (Én biztosan eltettem volna, ha eljutok oda...)

Tudom, hogy nevetséges, épp azért csinálom. Át akarom élni annak az ironiáját, hogy az, ami valakit életének talán egyik legnagyobb élményére emlékeztet, az én kezemben már csak egy papírdarab, a múltnak egy fölösleges darabja. Csoda, de nem az enyém.

MEDDIG ÉL A MÚLT?

Meddig őrzünk egy koncertjegyet? Életünk végéig? És mit fog ez jelenteni az utódoknak? Jelent egyáltalán valamit nekik? És meddig hordunk egy karszalagot

a fesztivál után? Láttam már olyanokat, akiket évek során összegyűlt karszalagok tömege volt: ha egy nyár során csak három fesztiválra mész, az a gimnáziumi évek alatt már mintegy tíz szalagot jelent. Láttam ilyen vászoncsíktömeget már néhány fiatal csuklóján, és az jutott eszembe: ez bilincs.

Nem mintha bármi baj lenne akár melyik karszalaggal vagy az emlékekkel. Az a kérdés feszeget engem, hogy a múlt meddig kell, hogy velem legyen.

Kamaszkoromban a kor stílusirányzatai közül a „csövesség” talált meg engem: kockás flaneling vagy póló, hosszú haj, szűkített farmer, tornacsuka, „szimatszatyor” (a fiatalabbak kedvéért: ez a katonaságnál a gázálc hordozására rendszeresített szűrőkészöld kis tarisznya), de a legfontosabb tartozék a vékony bőrszjából készült nyaklánc volt. Aztán egyszer – úgy húszéves lehettem – mentem az utcán, és elkezdtem azon gondolkodni, mit is keres az én nyakamban ez a bőrszj.

Rájöttem, hogy már semmit nem jelent, „kinőttem”. Ott, az utcán levettem, zsebre vágtam, soha többé nem vettem föl.

Jó érzés volt, nagyon jó. Kamaszkoromban a szabadság élményét adta meg az a zsinór, elhitette velem az illúziót, hogy egy lehetek az amerikai zenés vígjáték-dráma, a *Hair* szereplői közül. De éppilyen szabadságélmény volt megszabadulni tőle, levenni, nem ragaszkodni többé valamihez, ami ma már csak teher. És ettől nem lettem mindig jól öltözött, öltöny-nyakkendő felöltött (ma sem vagyok az), csak olyan valaki, aki tudta vállalni éppen aktuális önmagát. Hogy már nem vagyok kamasz. Nem baj az.

Szerencsére nem csak ezen vagyok túl. Túl vagyok a kamaszkor szorongásain, a másnapra tanulás, a témazáró görcsén is. Ezt is „lettem”. És túl vagyok azokon a hibákon, bűnökön, elvétett szavakon, amelyek annak idején másokat megbántottak. Szörnyű lenne azokat a mai napig hordozni, mindennap azzal kelni, hogy íme, ez vagy te, aki annak idején ezt és ezt mondtad, és már soha nem vonhatod vissza!

KÖRBE VAGY ELŐRE?

Szerintem kultúránk egyik legfontosabb hajtóereje: nem beleragadni a múltba, előremenni. A keleti ember úgy éli az életét, mintha egy hangya járkálna körbe-körbe egy gyűrűn. Igazából nincs előrehaladás, újra és újra ugyanazt tesszük: születünk, élünk, meghalunk és újrászületünk. „Ami van, az volt is. És ami lesz, az nem más, mint egy visszatérő, elfejtett esztendő” – mondja Ká, a kigyó a *Dzsungel könyvének* musicalváltozatában. Nincs kilépés, illetve ha van, csak nehéz, hosszú folyamat után van. Ezt a menekülést keresi a távol-keleti filozófiák és vallások sora.

Mi itt, Európában máshogy élünk. Előremegyünk. Nem az ismétlődés, hanem az előrehaladás a fontos. Nem mint ha nem tudnánk az ismétlődésről – lám, most is kezdődik egy új tanév. De nem a múlt érdekel, hanem a jövő.

NEKIFESZÜLVE A JÖVŐNEK

Az *Újszövetségben* mintha Pált is ez a gondolat űzné: mit kezdjek a múlttal? Hova vezet a jövő? Nem csoda, amilyen zűrés múltja volt: mélységesen vallásos, bigott neveltetést kapott, a zsidó hithez való ragaszkodás összekeveredett ben-

ne a Krisztus-követők iránti gyűlölettel, úgyhogy amikor hirtelen keresztyén lett, a jeruzsálemi tanítványok sem tudtak mit kezdeni a helyzettel. Hosszú ideig ő sem. Csak évek múlva jutott el odáig, hogy elindul, és beszél Jézusról, amikor jött a következő pofon: a kívülálló, a nem a zsidóságból érkezettek nyitottabbak voltak a szavaira, mint az a közösség, amelyhez tartozott, és amelyiket olyan vakon akart szolgálni régebben. Nem könnyű előélet, nem csoda, hogy nem ereszti Pált.

Ő mégsem a múlttal akar foglalkozni, nem életének hajdanvolt szakaszainak „karszalagjait” nézegeti. A Filippi-ben élőknek ezt írja: „*Testvéreim, én nem gondolom magamról, hogy már elértem, de egyet teszek: ami mögöttem van, azt elfelejtve, ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé, Isten mennyei elhívásának Krisztus Jézusban adott jutalmáért.*” (Fil 3,13–14)

Miért jó ez a mondat? Egyrészt benne van az, hogy a múlt nem tökéletes, lezáratlan. „Nem gondolom magamról, hogy elértem” – írja a célról. Miért nem? Mit kellett volna máshogyan? Mit vesztettem el? Tipikus kérdések, ha bele akarunk ragadni a múltba. Merthogy ugye az volt az igazi, amikor még tartott a nyár, amikor még tartott a kamaszkor, életem korábbi szakasza, amelyre jó fájónmosolyogva visszaemlékezni. Vagy pedig: ha akkor máshogy döntök, cselekszem, ma más lenne a helyzet – a múlt az oka mindennek. És Pál is ráülhetett volna erre a vonatra, amely azonban nem visz sehova.

De benne van a mondatban az is, hogy nem ezzel akar foglalkozni. A múlt hibái és örömei helyett jobban érdeklik a jövő lehetőségei. Mit akar nekem adni a jövőben Isten? A jövőnek nekifeszülni nem valamiféle pátosz, hanem a szabadság jele. Nem köt meg a múlt, hasonlatunknál maradva: a régi karszalagok nem válnak bilincssé.

Amikor ezeket írom, még pár nappal vagyunk a tanévkezdés előtt. Nem könnyű időszak, hívnak vissza a nyár emlékei, a késői felkelés lehetősége – nektek magyarázom? Jobb lenne a múltban élni. De akkor a múlt, az emlékek, egyáltalán mindaz, ami gazdagíthatna, börtönömmé válna. Túl kell lépnem rajtuk, ha nem akarok bezárva lenni. Tetszik, nem tetszik, előbb-utóbb mindenkinek le kell vennie a csuklójáról a nyári karszalagot.

■ HEGEDŰS ATTILA

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: BALLA MÁRIA

A budavári evangélikus szabadegyetem évadkezdő alkalmát szeptember 12-én, hétfőn 19 órai kezdettel tartjuk a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájában (1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 28.). Fabiny Tamás elnök-püspök rövid áhítatát követően Grecsó Krisztián József Attila-díjas író, költő, dalszerző tart előadást, amelyre a belépés ingyenes. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Parókusi alkalmassági vizsgálat. Kedves Szolgatársak! A Déli Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatala értesíti a hatéves képzésben részesült, 2020. szeptember 17-e előtt ordinált beosztott lelkészeket, hogy november 8-án, kedden parókusi alkalmassági vizsgálatra kerül sor. Jelentkezni e-mailben lehet a deli.kerulet@lutheran.hu címen szeptember 23-áig. Az írásbeli feladatokat és a szóbeli tételket e-mailben juttatjuk el a jelentkezőknek.

*Testvéri köszöntéssel:
Kondor Péter püspök*

Ökumenikus teremtési találkozó. A Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend bensőséges, a *Laudato si'* mozgalomhoz is kapcsolódó ökumenikus teremtési találkozót tart szeptember 18-án, 16 óra és 18.30 között a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa épületének termében (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.). A részvételi szándékot a (06) 1/214-1224-es telefonszámon kéri jelezni.

Lelkésziktatás Kisvárdán. „Amit pedig szóltok vagy tesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálát adva az Atya Istennek óáltala.” (Kol 3,17) Szeretettel hívjuk és várjuk Önt és kedves családját a kisvárdai evangélikus templomba (4600 Kisvárdá, Rákóczi u. 28.) a szeptember 18-án (vasárnap) 15 órakor kezdődő istentiszteletre, amelyen Zsarnai Krisztián, a Hajdú-Szabolcsi Evangélikus Egyházmege esperese Hulej Enikő megválasztott lelkészt beiktatja hivatalába.

Filadelfia Evangélikus Egyházközség

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félévűje

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

Meghívó keresztyén költőtálalkozóra. A Szentháromság Istent dicsőítő költők közössége az idei, immár tizenkilencedik országos találkozóját október 15-én, szombaton tartja Győr-Ménfőcsanakon az evangélikus templomban, 10 órai kezdettel. A versírás mottójául az Ézsaiás 29,19-21 igehely szolgál alapul. A részvételnek nem feltétele, hogy valaki jegyzett költő vagy szavaló legyen, csak a szívből fakadó bizonyosságtétel a fontos. Kérjük, hogy a részt venni szándékozóak versüket-versiket szeptember 15-ig küldjék el a szervezőnek (Balassa Jenő, 7200 Dombóvár, Vörösmarty u 43.). Szeretettel várjuk a régi és az új költőket, szavalókat.

TRADICIONÁLIS HARANGOK ÖNTÉSE

GOMBOS MIKLÓS
ÉS FIA, FERENC

www.harangontes.hu

Cím:
2162 Órbottyán
Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Mobil:
+36 30 9489575
+36 30 7288161
Tel.: 06 28 360 170

E-mail:
gombosmi@harangontes.hu
info@harangontode.hu

APRÓHIRDETÉS

Harang eladó! Új öntésű, 725 kg, G hangú, füles. Érdeklődni: (06) 30/728-8161; www.harangontes.hu.

Jó közösség erőt ad

Kínába „utaztak” a Bizsu ház gyermekei

A pilisi Bizsu ház nehéz körülmények között élő családokat támogat, akiknek számára az iskolával, a lakhatással, a háztartással járó kiadások komoly gondot jelentenek. Ezeken a területeken igyekeznek melléjük állni a segítők. A programkínálat szempontjából azonban elsősorban a gyerekeken van a hangsúly. Számukra az év fénypontja a Nagy Panka vezetésével és önkéntesek – budapesti gimnazisták, volt nevelőotthonos fiatalok, pszichológus- és teológushallgatók – közreműködésével zajló hagyományos nyári tábor. Személyes hangvételű beszámolókkal igyekszünk megmutatni a hátrányos helyzetű fiatal táborozók felejthetetlen nyári élményeit.

Julianus barát Bakonykoppányban. „Idén úgy alakult, hogy huszonhét gyereket vittünk magunkkal Bakonykoppányba. A nagy létszám miatt örültem is, hiszen megtisztelőnek éreztem, hogy ennyi gyereket ránk bízhatnak a szülei. Azonban kicsit aggódom is készülni az egyhetes táborra, bár tudtam, hogy a segítők is tizenheten lesznek. Nehezen mondom nemet gyerekeknek, volt, akinek már június közepén össze volt pakolva a motyója a táborra. Így végül csak azokat a gyerekeket nem vittük magunkkal, akik a legtöbbet hiányoztak az iskolából. Reméljük, jövőre ők is velünk lesznek.

Minden évben választunk egy témát, egy kultúrát, amivel foglalkozunk a tábor ideje alatt. Idén Kína körül jártak a gondolataink. Izgalmasnak tűnt, hogy beszéljünk a gyerekekkel arról, milyen belső hajtóerő kellett ahhoz Julianus barátnak, hogy 1235-ben eljusson a magyarok eredetét kutatva Kínáig. Vajon ma mi ilyen fontos, mitől lelkesedünk úgy, hogy erőfeszítéseket tegyünk a kitűzött céljaink elérése érdekében? A lányokkal a régi Kínában élő nők helyzetéről beszélgettünk, előadást hallgattunk a császárok világáról.

Egyik táborozónk, Dávid egy este azt mondta nekem, hogy idén azért is fog dolgozni, pénzt keresni, hogy jövőre két hétre tudjunk elutazni. Szeretne beleadni a tábor költségvetésébe, miután látta, hogyan számolgattunk, spóroltunk. És akkor nagyon megnyugodtam: igaz, hogy sok mindent nem úgy sikerült megvalósítani, ahogyan szerettem volna, de ha egy »gyerekünk« dolgozni szeretne értünk, a közösségünkért, akkor ez egy jó közösség. Egy jó közösség pedig erőt ad – táborozónak és önkéntesnek egyaránt” – számolt be Nagy Panka szakmai vezető (és szakács).

Hálás ölelések. „A szobába, amiért én, a húgom és Lili, egy másik önkéntes voltunk felelősek, tízéves kislányok költöztek be, öten voltak. Velük kellett kialakítani az együttlétet úgy, hogy mindenkinek jó legyen. Megtanultunk figyelni egymásra, a nap végi hosszadalmas alátások alatt is közelebb kerültünk egymáshoz. A kisebb gyerekekhez nekem sokkal könnyebb volt kapcsolódni, főleg sok szeretetre és odafigyelésre volt szükségük, és ha ezt megkapták, rögtön legjobb barátaink lettünk, hálásan ölelgettek. Egyik legmemorablebb pillanatom a táborban az volt, amikor az egyik kislány

elmondta nekem, hogy nem akar elmenni a táborból, és hogy nagyon hiányozni fogunk neki. A nagyobbakkal, a tizennégy évesnél idősebbekkel már kicsit nehezebb volt, már nem tudtam úgy hatni rájuk, nem néztek fel akárcikre. Velük inkább barátságosabb kapcsolat alakult ki. A tábor egyértelműen a közösség miatt élveztem a legjobban, az általában lelkes segítőcsapattal és az általában jókedvű gyerekekkel egy különleges hetet tölthettem el. Csodálom Panka lelkesedését, és hálás vagyok, hogy részt vehettem a táborban!” – mondta el egy fiatal önkéntes.

Táborozók mesélték. „Ez volt a harmadik bizsus táborom, nagyon vártam már, hogy menjünk! A strand tetszett a legjobban, meg hogy közösen főztünk, röpiztünk, fociztunk, túráztunk. Furcsa volt, hogy nem volt wifi. Szeretnék jövőre is a csapattal lenni.” (Baranyi Dávid)

FOTÓ A BIZSU HÁZ ARCHÍVUMÁBÓL

„Sokat játszottunk, a túra is tetszett. Hiányzott a csapat, amikor hazajöttünk. Jó volt hülyéskedni. Misi, Hanga, Réka, Lili meg Bálint lettek az új barátaink [ők önkéntesek – a szerk.]. Jó lenne többet találkozni év közben velük!” (Baranyi Mirella)

„Még nem voltam soha táborban, ez volt az első. Tetszett, hogy jókat beszélgettünk. A közös főzéseket élveztem, esténként a tábortűz volt hangulatos. Röpizni is most tanultam meg.” (Kis Laci)

„Szerettem ezt a táborot, jó fejek az emberek, kikapcsolódtunk. Ebben a táborban az a jó, hogy el lehet hülyéskedni a dolgokat, nincs idegeskedés, kedvesek egymással az emberek. Nem tudom, hogy mi tart össze bennünket, talán a barátság.” (Orsós Márk)

■ N. P. – S. R.

Harminchét év parókusi szolgálat után búcsúztak az augusztus 31-ével nyugdíjba vonuló Kiss Miklóstól a Mosonmagyaróvár–Rajka–Hegyeshalom–Levéli Evangélikus Egyházközség tagjai. Az augusztus 27-én tartott hálaadó istentiszteleten Smidéliusz Zoltán nyugalmazott lelkész hirdetett ígét. Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke Isten áldását kérte kollégája további életére, majd a kerület hűségérmével köszönte meg több

évtizedes, lelkiismeretes munkáját. A Győr-Mosoni Egyházmegye nevében Rátz András egyházmegyei felügyelő és Vladika Zsófia espereshelyettes adta át jókívánságait – egy többfunkciós vándorbot kíséretében – a leköszönő esperesnek. Mosonmagyaróvár város képviselőjében Iváncsics János alpolgármester kívánt boldog nyugdíjas éveket Kiss Miklósnak, aki 2014 óta a település Pro Urbe díjas díszpolgára. ■ A. M.

Mindig az Úr döntött

Számvetés Kiss Miklós nyugdíjba vonult lelkésszel

Negyvenhárom évi szolgálat után nyugdíjba ment Kiss Miklós lelkész. Bö három és fél évtizedet töltött a Mosonmagyaróvár–Rajka–Hegyeshalom–Levéli Evangélikus Egyházközségben, emellett esperes volt a Győr-Mosoni Egyházmegyében. E rövid interjúval közösen tekintünk vissza szolgálatára.

– **Milyen pályára készült?**

– Hosszú ideig fontolgattam magamban, hogy jogi pályára menjek, és a teológia meg sem fordult a fejemben. Igaz, hogy apám lelkész volt, de soha nem irányított, és soha nem is szorgalmazta, hogy kövessem őt a szolgálatban. Közvetlenül az érettségi előtt döntöttem el, hogy a teológiára felvételizem. Tanárim, osztálytársaim csak a banketten tudták meg.

– **Minek a hatására változtatta meg a szándékát?**

– Csakis a Jóisten vezethetett erre. Nem volt egy konkrét megtérésélményem. Az a légkör, az a háttér, amiben egy lelkészcsaládban felnőttem, bűvópatakként ott volt bennem, és az tört akkor a felszínre.

– **Milyen volt ez a légkör?**

– Édesapám a születésemkor Gyórságon szolgált. Ő alapította ott a missziói gyülekezetet, a templomot is ő építtette. Négyéves voltam, amikor 1960-ban Bezi-re került, ahol aztán haláláig szolgált. Bezi lakosai szinte száz százalékban evangé-

likusok voltak, egyetlen katolikus család élt a faluban. Az emberek az egyházukért éltek, szívből, örömmel vettek részt bármiben, még a tatarozási, felújítási munkálatokban is. Emellett pedig komoly lelki élet folyt. Ez a pozitív élmény máig kísér, nagyon szeretném, ha az emberek ma is így szeretnék az egyházukat.

– **Egy kis faluból került a fővárosba.**

– Még az Üllői úton működött az Evangélikus Teológiai Akadémia [a mai Evangélikus Hittudományi Egyetem elődje – a szerk.], az első félét ott végeztem, aztán költözött ki a Bosnyák térre. Tanított – mások mellett – Pröhle Károly professzor, Groó Gyula és Fabiny Tibor. Nagyra tartottam őket, és máig nagy szeretettel gondolok rájuk.

itt szolgáló lelkészre és lelkészekre. Minden esperesnek ilyen egyházmegyét kívánok. Nem voltak olyan botrányok, gyülekezeti ellentétek, hogy esperesi beavatkozásra, kiszállásra lett volna szükség. De egyébként is azzal a szemlélettel végeztem a feladatokat, hogy ne ellenőrző ember legyek, hanem segítő szándékkal lépjek fel, és amennyire lehet, a lelkész érdekében.

– Néhány nappal a búcsú-istentisztelete előtt beszélgettünk. Milyen érzések kavarnak most önben?

– Még szoknom kell a gondolatot, hogy nyugdíjas leszek. Negyvenhárom év lelkészi szolgálat áll mögöttem, bizonyos fokig bele lehet fáradni ebbe. Sok emberi nyomorúságot, tragédiát láttam, a nehéz lelkipásztori beszélgetések, a temetések nem múlnak el nyomtalanul az emberből. Úgy érzem, rám fér a pihenés, jó lesz, hogy nem kell örökös készültségben lenni, és nem kell a magánéletet a gyülekezeti élet alá rendelni. Feleségemmel Óváron maradunk, nem messze a parókiától vettünk egy lakást. Anikó lányom is itt él, Enikő pedig Bécsben dolgozik. A gyülekezettől sem kívánok elszakadni, templomba járó ember leszek.

– Említette a nehézségeket, de melyek voltak szolgálatának a legszebb pillanatai?

– Annak örülök legjobban, hogy olyan gyülekezeti tisztségviselőim vannak, akiket én kereszteltem, konfirmáltam. Két lelkészt indítottam el a szolgálatba: a most Csornán szolgáló Tubán Józsefet és Zsóri-Ments Orsolya kőszegi iskola-lelkészt. Sok emberrel alakítottam ki jó baráti kapcsolatot. Helyben és országosan is elismertek: kitüntettek a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével, Mosonmagyaróváron megkaptam a díszpolgári címnek megfelelő Pro Urbe díjat, valamint Hegyeshalmon és Levélen is díszoklevéllel ismerték el a munkámat.

– Melyik bibliai ige volt a mottója? Vagy mi jellemezné jól az ön mögött álló éveket?

– „...nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.” [Róm 9,16] Vasárnap is erről fogok prédikálni. A háttérben mindig ott volt: hiába akartam én olykor mást, mégis ő döntött, és nem én. Ő irányított, hogy megmaradjak a szolgálatban, és becsületesen végezzem a feladatokat.

■ VITÁLIS JUDIT

FOTÓK: ADÁMI MÁRIA

– Hol kezdte aztán a pályáját?

– Ottlyk Ernő szentelt lelkésszé, és Lovászpatonára küldött segédlelkésznek. Hat évet töltöttem ott, ott ismertem meg a feleségem. Onnan vezetett az utam Mosonmagyaróvárra. 1984-ben nyugdíjba ment Zámolyi Gyula, megüresedett a lelkészi állás, megpályáztam, megválasztottak, '85 vízkeresztjén már mint óvári lelkész prédikáltam.

– Végül ön is innen ment nyugdíjba. Ez volt az álma, hogy évtizedeket töltsön egy közösségben?

– Azt gondoltam, jó, ha néhány évente gyülekezetet vált a lelkész, ezt hangoztattam is, aztán a saját életemben mégsem így történt. Kialakultak a kapcsolatok, megnyílt a határ Ausztria felé,

elkezdtem túrázni az ottani hegyekben – ez lett a szenvedélyem –, és a gyülekezetben sem éreztem egyetlen pillanatot sem, hogy szeretnék, ha továbbállnék. Harminchét évet töltöttem itt, végig éreztem az emberek szeretetét, nem történt olyasmi, ami ellehetetlenítette volna a szolgálatomat.

– A lelkészi szolgálat mellett volt zsinati tag is, illetve ez a harmadik ciklusa esperesként. Az utóbbi tisztséggel járó felelősség miként határozta meg a munkáját?

– A Győr-Mosoni Egyházmegye jó és erős; komoly és hűséges kollégákkal dolgozhattam együtt. Büszke vagyok arra, hogy ennek az egyházmegyének lehettem az esperese, és büszke vagyok az

Az igehirdetés és az igazság

Homiletikai útkeresés a Societas Homiletica társaság budapesti szakmai konferenciáján

Hogyan prédikáljunk, ha nem vagyunk az igazság birtokában? Mi az igehirdető szerepe Isten igazságának megismerésében és megismertetésében? Milyen nyelvezet segítheti mindezt? Ilyen és ehhez hasonló kérdéseket jártak körbe a Societas Homiletica társaság tizenötödik nemzetközi konferenciájának résztvevői augusztus 12. és 17. között Budapesten.

Gyakorlati teológiai professzorok és a homiletikának, az egyházi szónoklattannak, az igehirdetés elméletének a kérdései iránt elkötelezett egyetemi oktatók érkeztek a világ minden tájáról a magyar fővárosba, hogy az igehirdetés és az igazság összefüggéseiről hallgassanak előadásokat. A Societas Homiletica társaság kétévente megtartott nemzetközi konferenciájának ebben az évben a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) Károlyi–Csekolics-palotájának épülete adott otthont. Az alkalom fő szervezője Literáty Zoltán, a KRE Hittudományi Karának docense volt.

MEGISMERNI ÉS MEGISMERTETNI

A konferenciára szóló meghívó szerint az igazság keresése és az igazság hirdetése a prédikáció számára alapvető küldetésé-

től elválaszthatatlan feladatok. Mégis, a homiletika aktuális kihívásait kutató teológusok úgy látják, az egyházban, a teológiában és a társadalomban is egyre megosztóbbá válik az a kérdés: mit is tekintünk igazságnak? Az úgynevezett „igazság utáni korszakban” és az álhírek világában kihívást jelent Isten igazságának és annak a Jézusnak az örömhírét hirdetni, aki ezt mondja magáról: „Én vagyok az út, az igazság és az élet...” (Jn 14,6). Ezt a kihívást egyrészt jellemezheti az, hogy az egyértelműség utáni vágyakozásban az igazságot túlságosan egyszerű kijelentésekre redukáljuk, másfelől veszélyt jelenthet az is, ha az igazság teológiai összetettsége olyan erőtlen prédikációkhoz vezet, amelyek hatástalanok maradnak a világban megjelenő hazugságokkal szemben.

A pilátusi kérdés – „Mi az igazság?” (Jn 18,38) – lelki, teológiai és homiletikai

kihívásként áll az igehirdetők előtt. Amikor Pilátus feltette ezt a kérdést, maga az igazság állt előtte. Krisztusban az igazság kapcsolati és dialogikus természetű. Ennek megfelelően az igazságra törekvő igehirdetés az életünk csekély valóságából és globális világunkból kiindulva mindig a nagyobb, rajtunk kívül lévő valóság megismerése felé törekszik.

A konferencia középpontjába három kérdést állítottak a szervezők. Egyrészt: miként prédikálunk, ha elfogadjuk, hogy nem vagyunk az igazság birtokában, de hisszük, hogy az igazság megmutatkozik Isten aktív jelenlétében a világban és Isten végső eljövételében? Teológiai szempontból az *eszkatológia* (az ígért, hogy az igazság kinyilatkoztatásra kerül) és az *ökonómia* (a mindennapi élet és a munka tényszerű valósága) kritikai kapcsolódásának vizsgálatára szükséges törekednünk.

Másrészt: ki az igehirdető, és mi a szerepe abban, hogy bár az egyház törekszik Isten igazságának megismerésére, mégsem nála van az igazság, hanem Istennél? Az egyház azonban nem maradhat szót-

lan, hanem hirdetni kell a rajta kívül létező, Krisztusban megismerhető igazságot. Ezzel összefüggésben az alázat, a hitelesség, a bátorság és az igehirdetői karizma kérdéseit kívánták vizsgálni.

Harmadrészt pedig arra akartak koncentrálni, hogyan prédikáljunk az „igazság utáni korban”, amelyben a nagy, gyakran elnyomó narratívák ugyan már elvesztek, mégis mély vágyakozás él az emberekben az életünknek utat mutató történetek iránt. Hogyan kezeljük a „tényeket” és az „érzelmeket” igehirdetéseinkben? Milyen nyelvezet – költői, metaforikus, kapcsolati vagy mitikus – segíthet bennünket a helyes arányok megtalálásában?

IGAZSÁGKERESÉS A VÁLTOZÓ VILÁGBAN

A konferencia előadásai és beszélgetései az igehirdetés igazságkeresését a bennünket körülvevő világ változásai között igyekeztek megragadni. Sam Wells, Londoni King's College kutatóegyetem keresztény etikát oktató vendégprofesszora, Serene Jones, a New York-i Union Teológiai Szeminárium elnöke, Srdjan Sremac hittudós, a Vrije Universiteit Amsterdam (Amszterdami Szabad Egyetem) Vallás- és Teológiai Karának adjunktusa és Lisa L. Thompson, az amerikai Vanderbilt Egyetem docense a főelőadásokban az igehirdetés mai megvalósulását, formálódását, a traumameg tapasztalások igehirdetéseiben való feldolgozását, valamint az igehirdetést mint találkozást és tapasztalatot vizsgálták.

Az előadások és a résztvevők által tartott kiscsoportos prezentációk mellett fontos szerep jutott a mindennapok közös istentiszteleti és igehirdetési gyakorlatának. A Kálvin téri református templomban lezajlott nyitó istentisztelet igehirdetésének szolgálatát e sorok szerzője, az Evangélikus Hittudományi Egyetem adjunktusa végezte. A konferencia három napján a napindító istentiszteleteket pedig a józsefvárosi evan-

gélíkus gyülekezet Szentkirályi utcai templomában tartották, így a jelenlévők betekintést nyerhettek evangélikus egyházunk országos irodájának életébe és munkájába is.

GYÜLEKEZET- LÁTOGATÁSOK

A konferencia ideje alatt, vasárnap délelőtt a résztvevők evangélikus és református gyülekezetekbe látogattak. A józsefvárosi evangélikus gyülekezet Mandák-házába érkező csoportot Alexander Deeg, a Lipcsei Egyetem gyakorlati teológiai professzora és a Societas Homiletica társaság elnöke vezette. Bolba Márta lelkes és gyülekezetek megható vendégszeretettel fogadták az érkezőket, akik az úrvacsorai istentiszteleti közösség meg tapasztalása és a közösséget tovább erősítő közös ebéd mellett információt kaphattak a gyülekezet életéről, szolgálatáról és az ukrán menekültek megsegítésének feladatairól és lehetőségeiről. A Societas Homiletica társaság tagjai nagy érdeklődést mutattak a helyi gyülekezet közéleti szerepvállalása és ennek teológiai reflexiója iránt, és kérdéseket tettek fel a közösségépítés új kihívásaival és a gyülekezeti tagok sokrétű, elkötelezett feladatvállalásaival kapcsolatban.

■ PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

A SZERZŐ FELVÉTELEI

A Societas Homiletica társaság a következő konferenciáját Svédországban tartja. A budapesti tanácskozás (és az előző konferenciák) homiletikai előadásainak anyagai a Societas-homiletica.org oldalon elérhetők.

Tudás – játék – kapcsolat

A zenei szolgálat sokszínűsége mutatkozott meg Fóton

Bőséges programkínálatból válasszhattak, akik augusztus 23. és 26. között ellátogattak a fóti Evangélikus Kántorképző és Egyházzenei Intézetbe. Felnőtt-kántortovábbképző, evangélikus karvezető-konferencia és a nyári tanfolyamok előadóinak szakmai napja kapcsolódott szervesen egymásba, így az itt szerzett élmények és ismeretek gyülekezetek és intézmények sorában gazdagíthatják a zenei életet országszerte.

A zenei programok középpontjában Csernyik Réka karvezetőkurzusa állt. A kiváló evangélikus egyházzeneész, pedagógus és kórusvezető Ausztráliában töltött elmúlt másfél évtizedének szakmai tapasztalatait osztotta meg a jelenlévőkkel.

Réka egyetemi és középiskolai fokon több intézményben építette fel a kodályi alapokon álló zenepedagógiai képzés rendszerét, illetve a régió más országai-ban is rendszeresen vezetett Kodály-kurzusokat. A gyakran nagy létszámú diákkórusok irányítása mellett gyülekezeti együttesekkel is folyamatosan dolgozott, így több korosztály tudását is hatékonyan gyarapíthatja tapasztalataival. A közös

Kántortovábbképző tanfolyam. 2001 óta nyaranta néhány napot Fóton tölthetnek a szolgálatban lévő kántorok, hogy ott felfrissíthessék zenei tanulmányaikat, tapasztalatot cserélhessenek, gyakorolhassanak, és új művekkel, kiadványokkal ismerkedhessenek meg.

Evangélikus karvezető-konferencia. Kende Gusztávnak, az egyházzenei bizottság elnökének kezdeményezésére 2011-től Gyenesdiás adott otthont az iskolai énektanárok és a gyülekezeti kórusvezetők találkozójának. Itt is a szakmai elmélyülés és a jó gyakorlatok átadása volt az elsődleges cél. A karvezető-konferenciák tapasztalatai alapján tarthattuk meg az első országos kórustalálkozót Szarvason 2017-ben, amelyet idén a győri találkozó követett.

A nyári előadók szakmai napja. A nyári kántorképző tanfolyamok oktatóinak sokéves hagyományú találkozója a három tanfolyam stábjának alkalmat ad egymás megismerésére, a tapasztalatcserére. A szakmai és lelki elmélyülés mellett kötetlen beszélgetések és a felszabadultság is szerepet kap ilyenkor.

éneklés megalapozásaként testtudatosságot segítő gyakorlatok és módszertani javaslatok kerültek elő. Az előadóból áradó lendület hamar megelevenítette a visszafogott itthoni zenészeket.

A repertoár bővítés keretében elsősorban angolszász reneszánsz szerzők műveivel ismerkedett a konferencia közössége: kevésbé ismert komponisták – köztük Thomas Ravenscroft és Thomas

Mudd – és forrásművek bemutatása mellett meglepő életrajzi részletek színesítették a beszámolót. Csernyik Réka a gyülekezeti gyakorlata nyomán hasznos útmutatást adott arra nézve, hogy az egyházi év mely szakában, az istentisztelet melyik pontján használhatók az adott művek, illetve a kórus szolgálata hogyan kapcsolható össze többféle módon a gyülekezet énekével. Emellett területekre kerültek a karvezetői háttér munka alapvető dilemmái: transzpozíciók, szövegmagyarítási kísérletek is. Réka vezetésével a Kodály-módszer külföldön szintén jól ismert követőnek, Tóth Árpádnak a zenepedagógiai és kórusimprovizációs játékait is kipróbálhatta a csapat.

A sikeres kurzus zárásaként ismét megerősödött a szándék, hogy a két évenként megrendezendő evangélikus kórustalálkozó (legközelebb 2024-ben Kiskőrösön) mellett a karvezetők rendszeres találkozására is teremtünk módot.

KORÁLKERESŐBEN

A szakmai kérdések sorából a legfontosabb egyházi aktualitás sem maradhatott ki: az énekeskönyv-revizió munkafolyamatáról Ecsedi Zsuzsa szakmai felelősnek, a kántorképző főmunkatársának távollétében Bence Gábor, a kántorképző igazgatója és Németh Zsuzsa,

az énekeskönyv-revizió szakmai titkára tájékoztatta a kollégákat. Ezúton is köszönjük a gyülekezetek példás adatközlési hajlandóságát az énekeskönyvi kérdőív kitöltésében!

Németh Zsuzsa *Hallható és „hallhatatlan” korálok – Énekeskönyvünk tételienek különböző típusú megjelenése Johann Sebastian Bach műveiben* címmel tartott rendkívül érdekes előadást. A részletes ismertetéstől most eltekintve csak a 38-as kantáta 4. tételére hívjuk fel az érdeklődő olvasók figyelmét, ahol elképesztő módon egy szoprán *recitativo continuo* szólamában (!) jelenik meg 402. énekünk dallama.

Bujkáló korálokkal Bence Gábor nénes kvízzjátékában is szembesülhettek az elszánt versenyzők: a játékmeister nemcsak az énekszövegek és az énekeskönyv beosztásának ismeretét, de a jelenlévők liturgikai tájékozottságát is próbára tette.

LÉLEK ÉS KÖZÖSSÉG

A fóti tanfolyamok másik súlypontját a lelki tartalom jelenti. A reggeli és esti áhítatokon Hafenscher Károly teológiai professzornak, egyházunk zsinata lelkes elnökének vendégszolgálat mellett (erről lásd külön írásunkat) Angyal-Cseke Csaba és Bányai Tamás teológushallgatók – a nyári tanfolyamok két oszlopos tagja – szolgáltak közöttünk, *János első levele* alapján. Rajtuk keresztül ismét átélhettük a szolgáló nemzedékek egymásba kapcsolódását az ige vonzásában.

Bence Gábor, a kántorképző igazgatója vezényel a szakmai napon

Cserynik Réka egyházzenesés, pedagógus és kórusvezető Burillák Angélával, a budapesti Podmaniczky János Evangélikus Általános Iskola énektanárával

A részt vevő kollégák – harmincöten – Csákvártól Pécsig, Rákoskeresztúrtól Nagytarcsáig és Albertitől Vecsésig minden egyházkerületből érkeztek. A földrajzi sokszínűség mellett a különböző korosztályok jelenléte is hálára ad okot: az egyházi és fóti közelmúltról szóló csendes tudás nemzedékek közti átadásának is áldott lehetősége egy-egy ilyen találkozó.

A kántorképző intézetet ezen a héten a zenészek vehették birtokba, a ház azonban a megújult infrastruktúra mellett is kedvező árával folyamatosan nyitva áll az érdeklődő csoportok előtt.

KÁNTORBIZTATÓ

A továbbképző tanfolyam egyik estéjén Hafenscher Károly szolgált a vesperán. A prédikáció az alapige (1Jn 4,17–21) zárómondatából indult ki: „*Mi azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket.*” „Isten a kezdet Istene. Minden vele kezdődik. S ő az újkezdés Istene is. [...] Egyéni életemben is minden vele kezdődik. [...] Mielőtt csak próbálkozott volna az ember, hogy megmentse a kisiklott életét, Isten már elkezdte a megváltás művét, és szeretete nemcsak a célt jelölte ki: az örökkévalóságot, az Isten országát, hanem el is készítette. Mert a kereszten kimondott szó, »elvégeztetett«, ezt jelenti. Íme, minden kész.” Az ígehirdetés zárógondolatai pedig az ember oldaláról ábrázolták ezt a folyamatot: „Azért vagyunk képesek szeretni, mert Isten Lelke munkálkodik bennünk. Mert megelölegezett szeretetével még minket is arra tud bírni, hogy emberekké váljunk: nem gyűlölködő szörnyekké, hanem szerető emberekké.”

Megható és elgondolkodtató volt, amikor Hafenscher Károly még az áhítat előtt szót kért, és személyes szavakkal bátorította az egyházzenesészeket: „Kedves kántorok és karvezetők! Sokan sajnálnak benneteket, hisz az, amit vállaltok, soha nem lesz »kifizetődő vállalkozás«. S ha bennetek is van egy adag bizonytalanság, akkor az abszolút érthető. Én mégis szeretnék bátorítani, lelkesíteni benneteket!”

A professzor szólt arról, hogy a sok törődéssel, háttérmunkával járó kántori és karvezetői munka „jutalma” maga az, hogy igazi, maradandó értékkel foglalkozhatunk. „Lehet látványkoncerteket tartani színes fényekkel, behízelgő hangú nejlónorgonákkal, oratóriumokat előadni meghívott profi kórusokkal, de ha a napi szolgálat az orgonapadon és hangvillával a kézben a kórus előtt nem működik, akkor előbb-utóbb kiüresedik minden. Ti vagytok, akik életben tartjátok a sajátosan evangélikus kultúrát, a korálokon alapuló egyházzene világát. Nemcsak értékmentő, de értékteremtő emberek vagytok, akik nem keresitek a magatok dicsőségét, hanem mindent a gyülekezet és a kórustagság érdekében végeztek.” Hozzátette, hogy a kegyelemre hagyatkozó egyházzenesés tudja: munkája nem hiábavaló, s erőt is kap majd feladataihoz. „Minden más véleménnyel szemben én gratulálok nektek, hogy a legnagyobb, legszentebb szolgálatban vagytok – az evangélium hirdetőiként –, csak nem a szószékről, hanem az orgonapadról és a karnagy pulpitusról végzitek azt” – zárta buzdító szavait Hafenscher Károly.

■ BENCE GÁBOR – PAP KINGA MARIJATTA

Fontos témák az Egyházak Világtanácsának nagygyűlésén

„Krisztus szeretete mozgatja, megbékíti és egyesíti a világot.” Ezzel a mottóval tartják az Egyházak Világtanácsának nyolcévente megrendezett nagygyűlését augusztus 31. és szeptember 8. között – idén immár tizenegyedik alkalommal. A Karlsruhe-ban zajló eseményen Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke, valamint Korányi András, a Déli Evangélikus Egyházkerület

püspökhelyettese, egyetemi tanár képviseli egyházunkat.

A nagygyűlés témái között egyebek mellett a következők szerepelnek: az egyház küldetése és egysége; igazságosság és béke; ifjúság; teremtésvédelem; valamint a vallásközi párbeszéd.

Az esemény lapzártánk idején tart, így arról a következő lapszámunkban számolunk be. *Évélet-infó*

FOTÓ: MIKE DUBOSE / WCC

EVANGÉLIKUS Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja
Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
 • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
 • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), HEGEDŰS ATTILA – Ifjúság (attila.hegedus@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodaszuzsualtherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: PRIME RATE KFT. (1044 Budapest, Megyeri út 53.) www.primerate.hu; felelős vezető: DR. TOMCSÁNYI PÉTER • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online) • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. A lap digitálisan is előfizethető a Luther Kiadó webáruházában. • Digitális előfizetés negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Egy digitális lapszám ára: 450 Ft. • Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokot tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
 • Címlapfotó: CLAY BANKS / UNSPLASH.COM

ORATIO OECUMENICA

Urunk, köszönjük, hogy jóságod számtalan jele itt van közöttünk. Köszönjük az ősz ajándékait. Köszönjük, hogy van hová hazamennünk, és köszönjük, hogy van lelki otthonunk is, ahol újra és újra erőt meríthetünk. Köszönjük, hogy itt vagy közöttünk, és nem hagysz bennünket magunkra félelmeinkkel.

Könyörgünk, Urunk, hozd el békeséged ajándékát a földre! Hozz nyugalmat oda, ahol háború dúl, ahol a fegyverek hangja szól, és oda is, ahol a szeretetlenség és a tolerancia hiánya miatt szenvednek emberek.

Könyörgünk betegeinkért. Légy velük! Légy ott a kórházi ágyaknál, vigasztald a szenvedőket, erősítsd az őket ápolókat és a hozzátartozókat! Adj gyógyulást azoknak, akiknek még dolguk van itt a földön, és adj könnyű halált azoknak, akiknek menniük kell...

A tanév első napjaiban különösen is aggódunk gyermekeinkért. Ne hagyj őket se magukra félelmeikkel és küzdelmeikkel! Adj nekik kedvet és tehetséget a tanuláshoz, nyisd meg szívüket igéd hallására, és segíts nekünk, hogy hiteles keresztényekként feléd és a te ügyed felé tudjuk terelgetni őket.

Légy a középnmzedékkel! Segítségüknek, hogy ha rövid időre is, de meg tudjanak állni rohanó életükben, és rá tudjanak feledkezni életük számtalan csodájára.

Légy az idősekkel, óvd meg őket a küzdelmes betegségektől, a magány és a feleslegesség érzésétől! Adj melléjük segítőt, rájuk figyelő, szerető családtagokat és társakat.

És kérünk, legyél a szociális intézmények lakóival és dolgozóival is. Róluk gyakran elfeledkezünk, pedig mennyi mennyi ember él intézményeink falai között is!

Hála legyen neked minden jóért, amit elkészítettél nekünk, és hála legyen küzdelmeinkért is, amelyeknek bizonyosan megvan az értelme akkor is, ha most még homály fedi azt. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 14. VASÁRNAP – ISÁM 24,9–12.17–21

A jövő a béke emberéé

Ellenségek. Az utóbbi évek tapasztalatai nyomán sajnos egyre pontosabban meg tudnánk fogalmazni, kit nevezünk ellenségnek. Már nemcsak a történelem lapjairól, nagyszülők elmondásából vagy a délszláv háború emlékeiből, hanem napjaink híreiből is tudjuk, milyenek az ellenségek, hogyan bánnak egymással a szemben álló harcoló felek. A háború mindig valódi élet-halál harc, küzdelem a győzelemért, egyben a saját túlélésért. Tele van kíméletlenséggel, megannyi irracionális tettel, mindent elsöprő indulatokkal. Látván a borzalmas képeket, hallván a szünni nem akaró fegyverroport, bombázást, bizonyára sokan teszünk ehhez hasonló kijelentéseket: „Ha én lennék a helyükben, már régen abba hagytam volna az egészet, nem fogadtam volna el a fegyvereket, elkezdtem volna a béketárgyalásokat, nem engedtem volna, hogy idáig fajuljon a helyzet, én sosem lennék képes ilyesmire.”

Életünk nehéz emberei. Könnyelmű, egyben túlzóan magabiztos mondatok ezek. Ha nincs is ellenségünk, akivel öltre mennénk, egyikünk élete sem feszültségmentes, mindannyiunknak vannak „nehéz emberei”, akikkel a kapcsolatunk konfliktusokkal terhelt. Gondolhatunk arra a valakire, aki kellemetlenkedett, és akadályozott a munkahelyen, talán éppen az előbbre jutásban. Megbántott vagy megalázott, olyat tett és úgy szólt, hogy évek múltán is feltépődik a seb, ha kiejtik a nevét, és görcsbe rándul a gyomrunk, ha találkozni kell vele. A szívünk mélyén szeretnénk bosszút állni. Vágyunk az elégtételre, miközben talán megfeledkezünk arról, hogy az összeütközéseink során mi sem kíméltük a másikat: fájó adok-kapok volt a csatározás. Önös érdekünk és szempontjaink fontosabbak voltak a másik személynél.

Bosszú helyett megbocsátás. A bosszú egyik formája a hallgatás és az elutasítás. „Nem beszélek vele többet, nem is akarom többé látni.” A másik forma pedig az, hogy ha a szemünk elé kerül ellenfelünk, jól beolvasunk neki, és kitöltjük rajta a dühünket. Dávid megtehetette volna, hogy megöli Sault, aki számtalanszor az életére tört. Joggal hivatkozhatott volna arra is, hogy maga az Úr hozta elé a királyt, és ő csak kihasználta a helyzetet. Mindenki megértette volna, neki adott volna igazat. Ő azonban nem engedte, hogy lelkiismeretét az emberek meglátásai befolyásolják. Az Úrra hagyatkozott, akinek a nevében legyőzte Góliátot is. Nyílt terepre ment, és alázatosan hajtott térdet uralkodója előtt. Jóindulatát és lojalitását képes volt bi-

”

zonyítani is, őszintén beszélve Saullal. Lemondott a bosszúról, hogy hűségéről tegyen bizonyosságot. Nem engedte, hogy maga alá teperje a gyilkos indulat, felülemelkedett sérelmein, félelmein, hogy bizonyosságot tegyen élet és halál Uráról, akinek mindannyian a kezében vagyunk.

DÁVID MEGKÍMÉLI SAUL ÉLETÉT - CARLAUGUST ZSCHECKEL METSZETE JULIUS SCHNORR VON CARLSFELD NYOMÁN (1852-1860)

Boldogok az irgalmasok. Van-e értelme a csendes megadásnak? Nem megalázottságot tükröz, ha lemondunk a bosszúállásról? Ellenfeleink méltányolják egyáltalán, ha irgalmasok vagyunk velük, ha nem vágunk vissza? Saul elsírta magát, mert felismerte Dávid nemeslelkűségét, hogy ő igazabb nála. Ha a szembenállók nem mondják is ki, nem vallják is be, de Isten megmutatja nekik az igazságot önmagukról, bűnös természetükről. Aki azonban Krisztus megbocsátó, irgalmas szeretetét közvetíti embertársai felé, azt Isten megajándékozza, annak életén áldás nyugszik majd: „*Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek.*” (Mt 5,7) Saul áldást mond Dávidra, és kiteljesedő uralmáról prófétál. Boldog, győztes jövődöt szeretnénk? „*Ne fizessetek a gonoszért gonosszal vagy a gyalázkodásért gyalázkodással, hanem ellenkezőleg: mondjatok áldást, hiszen arra hívtatok el, hogy áldást örököljetek.*” (1Pt 3,9) Semmi kétségünk ne legyen: a jövő ma is a béke emberéé!

■ LÁZÁRNÉ SKORKA KATALIN

Imádkozzunk! Úr Jézus Krisztus! Te még a Golgotán is megtehetted volna, hogy a téged bántalmazókat és gúnyolódókat megsemmisíted. Mégis inkább megbocsátást kértél számukra, sőt vállaltad értük és értünk is a halált. Érthetetlen ez a kegyelem. Légy áldott érte! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 18.) Amit pedig szóltok vagy tesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálat adva az Atya Istennek általa. Kol 3,17 (4Móz 9,18; Lk 17,11–19; Róm 8,14–17; Zsolt 146) A mai napon az Isten szavában, áldásában erősödhettem meg, így indulok a hétköznapi felé. Nem egyedül, követségben járok, Jézus szeretete és irgalma árad rajtam keresztül azok felé, akikhez vezet az én Uram. Ezért nagy a felelősségem, mit hogyan teszek vagy szólok. Nyugtalan világunk kibeszélhetetlenül vágyódik arra a Jézusra, akiben van egyetlen reménysége, és az Isten fiainak megjelenésére, akik hálaival a szívükben talán csendesen és olyan természetesen cselekszik vagy mondják azt, amivel tele van a szívük.

Hétfő (szeptember 19.) Én világossággal jöttem a világba, hogy aki hisz énbennem, ne maradjon a sötétségben. Jn 12,46 (Zsolt 103,6; 5Móz 26,1–11; 2Krn 20,1–26) Hányan vágyódnak a mai napon is a látók világosságára! Arra, hogy értem, mi miért történik körülöttem, bennem, emberi kapcsolataimban. Azonban gyakran csak a tapogatózás, a várakozás, a kérdések sokasága marad. Azt érzem, nem enged látni az Isten. Pontosabban: úgy látni, ahogyan én szeretnék. Mert annyira emberi lenne, annyira kézzelfogható! Amit Isten intézett nekünk, az egészen más, mint emberi és kézzelfogható, és mégis pontosan ilyen. Ő ma is a teljes bizalmamat kéri, hogy azt a töredékes hitet, amely a világosság felé vágyódik bennem, ő maga tölthesse be, ragyogja át irgalmasan. Hiszen ő maga a Világosság!

Kedd (szeptember 20.) Lelkimmel ajándékoztam meg [szolgámat], törvényt hirdet a népeknek. Ézs 42,1b (Mk 10,42–43; Gal 5,22–26; 2Krn 26,1–23) Mintha semmi sem változna évezredek óta. A világnak megvan a maga ritmusa, amelyben követik egymást a dolgok. Az emberi történelem egy pontján és idejében azonban az Úr Isten lépésváltást hirdetett meg, amelyet pár évszázaddal később be is teljesített. Elültette az alázat, a szelídség, az engedelmesség, a szolgáló szeretet „olajját” ebbe a világba. Jézus szeretete egészen új ritmusba helyezi az életet. A mai napomon gondolataimat, találkozásaimat, kapcsolataimat vizsgálva hol szorulok isteni „lépésváltásra”? Milyen „gyümölcsök” érlelődnek bennem? Melyek az igazán fontosak, amelyek más értékrendet kívánnak?

Szerda (szeptember 21.) Amikor [Pál és Barnabás] megérkeztek [Antióchiába], összehívták a gyülekezetet, és elbeszélték, milyen nagy dolgokat tett velük az Isten, és hogy kaput nyitott a pogányoknak a hitre. ApCsel 14,27 (Ézs 12,5; Filem 1–16[17–22];

2Krn 28,1–15) Nyár elején egy konferenciára utaztam. Sokat beszélgettem egy munkatársammal, tele voltunk kérdésekkel, hiszen döntések, útkereszteződés előtt álltunk életünkben. Kicsit keseregtünk, megkönnyeztük saját helyzetünket, de egy idő után már nem győztük ámulatba ejteni egymást különböző történetekkel, hogy ki hogyan látta-tapasztalta meg az Isten csodálatos tetteit életének eseményeiben... Sírtunk és nevetünk egyszerre. Csodákról volt szó, az Isten szabadításáról, irgalmáról, előttünk járásáról. Pál és Barnabás szíve is tele volt mindazzal, amit átéltek az Isten nagyságos dolgaiból. Ma mivel van tele az én szívem? Hiteles tanúja vagyok-e a csodák Istenének?

Csütörtök (szeptember 22.) Ki olyan erős, mint te, Uram? Hűséged körülvesz téged! Zsolt 89,9b–c (Ef 1,17; 1Krn 29,9–18; 2Krn 28,16–27) A zsoltáros nem vár feleletet kérdésére. Tudja a választ. Senki sincs az Úrhoz fogható, aki népe iránt ilyen hűséges szeretettel van. Dávid az imádságában Istent fenségesnek, hatalmasnak mondja. Életem során, eseményeiben milyenek ismertem meg az Istent? Igéjében elmondja: Krisztusban megkérdőjelezhetetlen az ő hűsége irántunk. Milyen különös! Az ő ereje a kereszten a legnagyobb!

Péntek (szeptember 23.) Mert úgy tetszett az Úrnak, hogy a saját népévé tegyen benneteket. 1Sám 12,22 (Ef 2,8; Jn 13,31–35; 2Krn 34,1–7) Annyi minden nem a mi döntésünk ebben az életben! Ugyanakkor ragaszkodunk ahhoz, hogy mindent kézben tartsunk. Eszembe jutnak gyermekeim, amikor még egészen kicsik voltak: semmit sem tudtak arról, hová születtek, milyen családba. Mégis övük volt minden: az ő javukra meghozott minden szülői döntés, az összes időnk, a maradék energiánk és egyik napot a másik után túlélő szeretetünk. Összetartozunk a család javaiban, génjeiben, törődésben, szolgálatban, szeretetben. Isten döntése kegyelmi döntés irántunk. Nagy ajándék. Az üdvösség ajándéka. Hiszem-e ezt?

Szombat (szeptember 24.) Megbüntetem azokat, akik csak heverésznek, mint seprején a bor, és ezt gondolják magukban: Nem tesz az Úr sem jót, sem rosszat! Zof 1,12 (Jel 3,17–18; 2Thessz 2,13–17; 2Krn 34,8–21) Az ítélet szava hangzik az Isten népe felett, amely kényelmesen berendezkedett a világban. Fél szívvel itt is, ott is. Pedig Isten szava komolyan szól: van feladat, megtörtént a szabadítás! A kegyelem vigasztaló szavát hirdetni kell, a reménységet, a megtartást az ő szeretete által. Ezért választott ki. Mi az én feladatom? Mire szán engem az Isten? Bárcsak teljes szívvel tenném!

■ MENYESNÉ URAM ZSUZSANNA

EPOT 2022

EVANGÉLIKUS PRESBITEREK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJA

2022. szeptember 24.

2022-ben ismét megrendezik az evangélikus presbiterek országos találkozóját. Az eseményre nem csupán a presbitereket, hanem az egyházközségek és intézmények vezetőit, munkatársait és mindazokat várják, akik valamilyen formában felelősséget és feladatot vállalnak egyházunk építésében.

10.00–10.15	Nyitóéneklés
10.15–10.30	Megnyitó, köszöntő
10.30–11.05	Bibliatanulmány: Megszámláltatunk...
11.05–11.15	Éneklés
11.15–12.00	Panelbeszélgetés a bibliatanulmány kérdéseiről
12.00–13.15	Ebédszünet
13.15–14.30	Szekciók öt teremben
14.30–15.30	Szünet, „lehetőségek piaca”, zenei program
15.30–17.00	Úrvacsorás istentisztelet

Időpont és helyszín

2022. szeptember 24., szombat, 10–17 óra

Hungexpo, C pavilon (Budapest X. ker., Albertirsai út 10.)

**Részletes program és
további részvételi információk**
evangelikus.hu/epot-2022

Találkozunk a 27. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon!

2022. szeptember 29. és október 2. között
mindennap kedvezményekkel,
játékokkal és programokkal várjuk
a Millenáris D20 standján.

Szeretettel várjuk könyvbemutató programjainkra!

**A keresztény nemzet mítosza:
hogyan pusztítja el az egyházat
a politikai hatalomvágy?**

2022. október 1., szombat, 12:00

Millenáris, D épület, Kner Imre terem

Dinók és a Biblia

2022. október 2., vasárnap, 11:00

Millenáris, D épület, Gyerekzsibongó

Isten a háborúban

2022. október 2., vasárnap, 16:00

Millenáris, D épület, Kner Imre terem

